

XXVI ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневник

НА

33. заседание

Четвъртък, 28 февруари 1946 г.

(Открито в 16 ч.)

Председателствувал подпредседателят Кирил Христов.

Секретари: д-р Георги Славчев и Георги Христов.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Говорили: Вели Сюлейманов . . .	311
Отпуски	311	М-р-предс. Кимов Георгиев . . .	313
Законопроекти	311	Стефан Каракостов . . .	314
Предложение	311	М-р Петко Стайнов . . .	314
По дневния ред:		б) Министерството на народното здраве. (Разискване)	319
Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроектите за разходите през 1946 г. на:		Говорили: д-р Рачо Ангелов . . .	319
а) Министерството на народното просвещение. (Продължение на разискванията и приемане)	311	д-р Димитър Хаджиев . . .	319
		Законопроект за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт. (Първо четене)	325
		Говорил: Георги Кулишев	325
		Дневен ред за следващото заседание	326

Председателствувал Кирил Христов: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Заседанието е открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ботев Даскалов, Апостас Атанасов Циганчев, Асен Иванов Драгиев, Борис Ангелов Костов, Борис Николов Чобанов, Борис Ползлатев Иванов, Васил Тодоров Чобанов, Вълко Вельов Червенков, Ганю Златинов Ванчев, Генади Канов Влашки, Георги Михайлов Добрев, Георги Пеев Георгиев, Георги Тодоров Карафейзиев, Давид Исак Йерохам, Димитър Димитров Икономов, Димитър Стоянов Крайчев, Димитър Цонев Попов, Диню Тодоров Станчев, Екатерина Стефанова Аврамова, Жеко Кръстев Жеков, Желязко Стефанов Петров, Иван Кирев Янков, Иван Ников Гутев, Иван Стоянов Патолов, Илия Добрев Илиев, Кирил Василев Клисурски, Марин Йовев Маринов, Никола Йорданов Джанков, д-р Петър Георгиев Пачев, Спас Николов Христов, Стефан Иванов Кереков, Стефан Прокопиев Григоров, Стою Иванов Неделчев, Стоян Николов Попов, Стоянка Иванова Анчева, Трайчо Михов Доброславски, Филип Георгиев Филипов, Христо Вълчанов Иванов, Христо Георгиев Джонджоров, Христо Стефанов Малинов, Хюсеин Еминов Имамов и Янко Атанасов Стамболов).

Председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители:

Никола Ангелов Раздоганов — 1 ден, Гьоко К. Габровски — 1 ден, Кирил Василев Клисурски — 1 ден, д-р Георги Славчев Георгиев — 1 ден, Генади К. Влашки — 1 ден, Борис Ползлатев Иванов — 2 дена, Васил Павурджиев — 2 дена, Марин Йовев Маринов — 2 дена, Стоян Попов — 3 дена, Вели Сюлейманов Ахмедов — 5 дни, и Камен Иванов Петров — 10 дни.

Постъпили са в бюро следните законопроекти и предложения: От Министерството на търговията и промишлеността — законопроект за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми.

От Министерството на народното здраве — законопроект за временна задължителна служба на санитарните лица.

От същото министерство — законопроект за уреждане положението на завършилите в СССР санитарни лица.

От Министерството на финансите — предложение за одобрение решенията на прошектарната комисия, взети в заседанието й на 13 февруари 1946 г., протокол № 3.

Председателството е наредило, всички тези законопроекти и предложението да бъдат раздадени днес на г-да народните представители.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред на днешното заседание:

Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите през 1946 година на Министерството на народното просвещение — продължение на разискванията.

Има думата докладчикът по бюджетопроекта г-н Драгомир Вълчков.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): Г-да народни представители! Бюджетопроектът за разходите на Министерството на на-

родното просвещение за 1946 бюджетна година беше разгледан от бюджетарната комисия и сега ви се поднася за приемане параграф по параграф. Аз ще ви докладвам измененията, които са направени в комисията по отделните параграфи. (Прочита § 1).

Кредита по буква „а“ — „Заплати“ от 2.137.848.000 лв. комисията го увеличи на 2.179.348.000 лв.

Комисията прие една нова буква „е“ към §1, която гласи: „Помощи за заплати на учители в малцинствените народни училища, определени с заповед на министъра на народното просвещение — 74.000.000 лв.“.

Председателствувал Кирил Христов: По новата буква „е“ има предложение от народния представител г-н Вели Сюлейманов. Има думата г-н Сюлейманов.

Вели Сюлейманов (з): (От трибуната) Г-да народни представители! За пръв път в политическия и парламентарен живот на българския народ взема думата народен представител от турското малцинство, за да изрази волята и желанията на това малцинство (Ръкопляскания) от трибуната на Народното събрание във връзка с параграфа от бюджета на Министерството на народното просвещение, който предвижда суми за издръжка на училищата на малцинствата.

Г-да народни представители! Известно е на всички ви, че бившите режими в България бяха изоставили във всяко отношение, а особено в просветно и културно отношение, на произхода на съдбата най-голямото малцинство в България — нас, турците. Училищата ни се издържаха от самото бедно турско население, поради което по нямане на средства тия училища не можеха никога редовно да работят, а някъде и не можеха да се открият.

Подготвени учители за тия училища почти нямаше и се позволяваше да бъдат учители тия, които са завършили само III прогимназиален клас, които учители бяха съвсем недостатъчно подготвени за преподаватели, с което бившите режими са имали за цел да оставят това турско население неграмотно, за да могат спокойно и свободно да го използват за своите цели.

Само през времето на управлението на селяните в България, начело с безсмъртния селски учител Стамболийски, ние бяхме щастливи, че ни се откри едно педагогическо турско училище в гр. Шумен, за подготвяне на преподаватели за турските училища. Отпуснаха ни се достатъчно средства от общинските и държавния бюджет за издръжка на училищата ни и се построиха в много села и градове модерни училищни сгради за турските деца, които сгради днес стърчат като паметници в селата и напомним за миналото управление на селяните. Обаче с провалянето на управлението на селяните — на Българския земеделски народен съюз — отнеха ни се и тия привилегии и досега не са възстановени.

Г-да народни представители! Днешният режим в България, установен на 9 септември 1944 г., с посмание управлението на страната възстанови всички права на целия български народ без разлика на народност, вероизповедание и религия и за елико много късо време от няколко месеци то доказа, че е враг на най-голе-

мий неприятел на народа — неграмотността, като откри за това късо време в страната ни повече от 100 гимназии, няколко стотин прогимназии и позволи да бъдат открити във всяко искано от турците село или град турска прогимназия — ружднети.

Аз съм уверен, че днешното демократично управление в страната ни — управление, което има за основа истината, свободата и справедливостта — няма да остави нас турците в просветно и културно отношение, където ни заваря то на 9 септември 1944 г. Това народно управление, както при издръжката на държавата събира необходимите средства от целия български народ, без разлика на вяра и религия, във вид на преки, косвени и други данъци в една обща касия, наречена държавна хазна, и облага поданиците си с разни тегоби, така и при задоволяване нуждите на българския народ от тази обща касия няма да остави нас, турците, незадоволени, а ще удовлетвори нашите законни и скромни искания по нашата просвета, които в момента са следните:

Поемане от държавния бюджет още тази бюджетна година — 1946 — издръжката на всички турски училища в страната ни, но не изцяло, а само една част, а именно: заплатите на учителите и прислужниците в тия училища. Ние не сме виновни, че искаме издръжката на турските училища от държавния бюджет, затова защото правителството на 17 септември 1944 г. чрез г-н министър-председателя декларира пред целия български народ и целия свят, че българският народ отсега нататък ще се управлява без разлика на вяра и религия, че в България се установява демокрация. Шом това е така, ние няма да спираме да искаме издръжката на училищата ни да се поеме от общата народна касия — хазната.

Идете, г-да народни представители, и надникнете в някое турско училище, когато имат занятие. Ще се срещнете с една много лоша, непоносима картина. Училищните сгради са толкова нехигиенични, че не може да се опишат. В много училища няма чинове и децата сядат на пода, прозорците са строшени и вместо стъкла са сложени мукави и хартии. Самите деца са заприличали вече на тежко болни или боледували. Вие сте хората, г-да народни представители, които ще ни избавите от това непоносимо положение.

Положението на нашите турски учители и прислужници е крайно непоносимо. 95% от тях не са получили заплатите си за месец януари 1946 г., а няма да получат и за февруари и познататък, защото няма откъде да получат, защото настоятелствата не разполагат със средства. Досега ние издържахме училищата си, колкото и да сме бедни, чрез събиране на помощи от самото турско население, обаче то сега, чувствувайки се като приравнено по права, отказва да плаща други извънредни данъци, освен ония, с които е обложено заедно с останалата част от българския народ.

Г-да народни представители! Ние с закон подпомогнахме всички държавни чиновници, работници и пенсионери, като им отпуснахме еднократна помощ във вид на 13-а заплата и повече в началото на 1946 г. При това положение, г-да народни представители, редно ли е, отечественофронтовско ли е да не даваме на една част от българския народ, на учителите и прислужниците на малцинствата, поне колкото да преживяват, поне редовната им заплата?

Г-да народни представители! От представения пред нас бюджет-проект на Министерството на народното просвещение за 1946 г. се вижда, че последното не е положило никакви грижи за нас, за турските училища, а ни е оставило така, като че ли ние не сме част от българския народ. Дъколко то не се грижи и няма намерение да се грижи за нас, се вижда и от факта, че то днес не знае колко основни и прогимназиални турски училища има в България и колко учители има в тия училища за 1946 г., когато учебната година вече отива към своя край.

Парламентарната комисия по просветата, на която и аз съм член, предвидя нанстина за издръжка на училищата на малцинствата за 1946 г. общо 74 милиона лева, от които 60 милиона лева за нас, турците, за което ние само можем да изкажем благодарността си. Това обстоятелство, а и думите на ораторите, които говориха по бюджета, ни дават надежда, че има желание в бъдеще да бъде поета от държавния бюджет пълната издръжка на училищата на малцинствата.

Но, г-да народни представители, предвидената сума е крайно недостатъчна. Според неточните данни в момента ние имаме около 2000 учители и 700 прислужници в турските училища. Ако платим на учителите средно по 6000 лв. месечно и на прислужниците — средно по 4000 лв., то на нас ще ни е необходима за времето от 1 януари 1946 г. до края на същата година една сума от 177.600.000 лв. Тази сума е само за заплати на учителите и прислужниците и аз предлагам тя да бъде вписана в бюджета на Министерството на народното просвещение за тази година и да бъде представена на гласуване от Народното събрание, което да ни я отпусне във вид на еднократна помощ за издръжката на учителите и прислужниците в турските училища за периода от 1 януари 1946 г. до края на същата година, докато турските училища бъдат признати с закон като държавни. (Ръкоплескания)

Председателствуващ Кирил Христов: Които приемат заглавието на бюджетопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събра-ните промени.

Има думата г-н докладчикът.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): Г-да народни представители! В обяснителната таблица към § 1 комисията направи следните промени:

На стр. 13 в „б) Отделение за проучване на учебното дело“ след „1 началник“ предвидя „1 началник-служба за статистика“ с месечна основна заплата 7.000 лв. След „4 началници на секции“ предвидя „2 картотекари“ с месечна основна заплата едному 2.400—2.600 лв.

Във „в) Отделение за личния състав“ става „в) Служба за личния състав“. Предвидената на началника месечна основна заплата от 8.400 лв. става 7.000 лв. Броят на картотекарите от 4 се намалява на 2.

В „а) Отделение за предучилищното и първоначалното образование“ вместо един началник на секция се предвиждат двама началници на секция. Вместо двама деловодители I кат. III—I степен остава един.

На стр. 15, десетия ред, вместо 16 прислужници I категория остават 12.

В „а) първоначални училища“ броят на учителите в детските градини от 500 се увеличава на 700; в скоби след „учители в детски градини IV—I степен“ комисията прибави „20 от 1 септември 1946 г.“.

На стр. 17 в „V. Народни гимназии — пълни и непълни, а) Пълни гимназии“ редовните гимназиални учители IV—I степен с месечно възнаграждение като директори I степен 1.500 лв. от 98 се увеличават на 99.

Редовните гимназиални учители IV—I степен с месечно възнаграждение като директори II степен 1.200 лв. от 100 се увеличават на 101.

Редовните гимназиални учители IV—I степен с месечно възнаграждение като поддиректори 500 лв. от 90 се увеличават на 91.

Редовните гимназиални учители IV—I степен от 1.844 лв. се увеличават на 1.904 лв.

Училищните лекари III—I степен от 130 се увеличават на 131. Секретарите от 193 се увеличават на 200.

Писарите от 135 се увеличават на 137. Работниците специалисти от 25 се увеличават на 26.

Старшите работници от 5 се увеличават на 6. Прислужниците I категория от 734 се увеличават на 747.

В таблицата на стр. 18 между „Средец — смесена“ и „Ямбол — мъжка“ комисията прибави „Тополовград — смесена“, II степен, с 17 учители, 1 секретар, 2 прислужници I категория — или всичко 20 служители.

На стр. 20 между „София — VII мъжка“ и „София — II девическа“ комисията прибави „София — I девическа“, I степен, с 46 учители, 1 училищен лекар, 1 секретар, 2 писари, 1 работник-специалист, 1 старши работник, 11 прислужници I категория — или всичко служители 63.

На стр. 21 в „б) Непълни гимназии“ редовните гимназиални учители IV—I степен с по 1.000 лв. месечно възнаграждение като директори III степен от 49 комисията намали на 48.

Редовните гимназиални учители IV—I степен от 143 намали на 127.

Счетоводителите III категория III—I степен от 49 намали на 48. Прислужниците II категория от 93 намали на 96.

В „Таблица-шат на непълните гимназии“ се заличава непълната гимназия в Тополовград.

На стр. 22 в „Б. — Институт за гимназиални учители с образцови гимназии — III мъжка и I девическа в София“ се заличават думите „образцови гимназии — III мъжка и I девическа в София“.

На стр. 23 — цялата буква „б) I девическа образцова гимназия в София“ се заличава, тъй като отива в общата редица на гимназиите.

На стр. 24 в „1. Музикална академия в София“ 13 редовни преподаватели се увеличават на 14 и в скоби се прибавят думите: „1 може с договор“.

На стр. 33 се заличава „Б. Архитектурно-техническо отделение“, тъй като комисията възнамерява да се обединят всички архитектурни служби при Министерството на благоустройството. (Ръкоплескания)

На същата страница в „2. Университетска библиотека“ 5 библиотекари III—I ст. стават 6.

На стр. 34 в „3. Историко-филологически, физико-математически, юридически, агрономо-лесовъдски, богословски и ветеринарно-медицински факултети“ се правят следните промени: 85 редовни професори стават 86; в скоби се прибавят думите „1 за 6 месеца“. 73 редовни доценти стават 71. 192 асистенти III—I ст. стават 198; в скоби се прибавят думите „4 за 6 месеца“. 5 техници III—I ст. стават 6; в скоби се прибавят думите „1 за 6 месеца“. 6 препаратори стават 7; в скоби се прибавят думите „1 за 6 месеца“. 48 лаборанти II—I ст. стават 52; в скоби се прибавят думите „4 за 6 месеца“. 2 градинари стават 3; в скоби се прибавят думите „1 за 6 месеца“. вместо 1 старши работник, стават 3 старши работници; в скоби се прибавят думите „2 за 6 месеца“, вместо 95 прислужници стават 96 и в скоби се прибавят думите „1 за 6 месеца“.

В „4. Медицински факултет с Александровската болница“ 1 управител-лекар става „Началник на отделение“ с 8.400 лв. месечна заплата. Комисията намери, че е справедливо управител-лекарят на Университетската клиника да бъде началник на отделение.

На стр. 36 в „1. Таблица-шат на факултетите“ се правят следните промени: В историко-филологическия факултет, отдел класическа филология, се заличават 2 редовни доценти, а се предвиждат двама асистенти III—I ст. Това се прави по препоръката на парламентарната комисия по Министерството на народното просвещение.

В агрономо-лесовъдския факултет се предвижда „Институт по селекция и еволюция“ с 1 редовен професор, 4 асистенти III—I ст., 1 касиер I категория III—I ст., 1 доматия I категория III—I ст., 4 лаборанти II—I ст., 1 работник-специалист, 2 градинари, 1 прислужник I категория — всичко 15 души персонал.

Йордан Пекарев (з): Това е похвално.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): Комисията така е намерила за добре. Вследствие на промените, които ви съобщих, общият брой на служителите в Университета се увеличава от 743 на 763.

На стр. 38, в „II. Таблица-щат на деканата и управлението на медицинския факултет с Александровската болница“ управител-лекарят става „Началник-отделение“.

На стр. 40, в „XV. Общи кредити“, след думите „За представителни, възнаграждения и други по §§ 1-б, 1-в, 1-г, 1-д“ се прибавя „и 1-е“.

Други промени в таблицата няма.

Председателстващ Кирил Христов: Пристъпваме към гласуване на § 1 пункт по пункт, така както се прочете от г-на докладчика, заедно с измененията.

Който приема пункт „а“ — заплати на личния състав, съгласно с обяснителната таблица — на сума 2.179.384.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приема пункт „б“ — представителни по 8.000 лв. месечно на министър; по 2.000 лв. на ректорите на университетите и на Държавната политехника, на сума 192.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приема пункт „в“ — възнаграждения, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Райко Дамянов (к): Защо не се гласува целият параграф?

Председателстващ Георги Трайков: Защото имаме пункт „е“, който е изменен съобразно предложението на комисията.

Който приема пункт „г“, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приема пункт „д“, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

По следващия пункт „е“ г-н министърът на финансите иска думата — не го почакаме да дойде, за да се изкаже.

Давам 5 минути отиди.

(След отиди)

Председателстващ Кирил Христов: (Звъни) Заседанието продължава. Има думата г-н министър-председателя.

Министър-председател Кимон Георгиев: (Посрещнат с ръкоплескания) Г-да народни представители! В буква „е“ на § 1 се предвиждат помощи за заплати на учителите в малцинствените и чужденските училища 74.000.000 лв. Вис сте вече запознати, че кредитът по този параграф е определен от бюджетарната комисия. Сега народният представител г-н Вели Сюлейманов прави предложение да се увеличи кредитът по този параграф с още 100 милиона лева.

По принцип не бих могъл нищо, абсолютно нищо да възразя на аргументите, които изнесе г-н Сюлейманов. Напълно ги споделям и бъдете уверени, че това ще бъде политиката на правителството на Отечествения фронт и на неговото Народно събрание. (Ръкоплескания)

Обаче приемането на предложения за увеличаване на кредита по тази буква с 100 милиона лева би било лош прецедент, би било уникум за Парламента. Назначението на Парламента е преди всичко да ограничава разходите, които иска администрацията.

Най-после ако в това отношение трябва да се направи нещо, то ще бъде направено след обстойно проучване в бюджетарната комисия. И без туй бюджетът на Министерството на народната просвета е увеличен вече с 309.000.000 лв., без да се държи сметка за ония кредити, които се прехвърлят от бюджета на Министерството на просветата по бюджетите на други министерства, какъвто е случаят с бюджета на Министерството на благоустройството.

Сега да увеличим кредита с още 100.000.000 лв., бихме направили една грешка.

Но независимо от това предстои разглеждането на бюджета на Министерството на външните работи. Събират се данни за пълно проучване на въпроса за малцинствените училища. Ние ще имаме точна сметка, какви именно допълнителни суми ще трябва да гласуваме, за да се проведе политиката, която се усвоява, а именно поемане издръжката на малцинствените училища от държавата, която е правителствена политика и която всички имаме дълга да поддържаме. Само когато знаем точно с какви суми трябва да бъде допълнен бюджетът, ще се гласува допълнителен кредит.

Сега ви моля обаче да не се допуска прецедент да се приема в пленума предложение за увеличаване кредита с 100.000.000 лв., защото тоя прецедент ще бъде твърде опасен, особено за народното представителство, което преди всичко трябва да прави предложения за намаляване на разходи, а не предложения за увеличаване на разходи, и то с такава крупна цифра като в случая — с 100.000.000 лв.

Моля ви, съгласете се с мен, при уверението, което давам — че това е политиката, която е усвоило правителството на Отечествения фронт, политика, която ще следва и народното представителство в бъдеще. (Ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: При тази декларация на г-н министър-председателя моля г-н Сюлейманов да каже поддържа ли предложението си?

Вели Сюлейманов (з): Г-да народни представители! При тази декларация на г-н министър-председателя оттеглям предложението си. (Ръкоплескания и гласове „Браво“)

Председателстващ Кирил Христов: Подавам на гласуване буква „е“ от § 1. Който приема предложението на комисията, кредитът по тази буква да бъде 74.000.000 лв., както предлага бюджетарната комисия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приема § 1 и обяснителната таблица с току-що приетото изменение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 2)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 3)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 4)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 5)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 6)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 7)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 8)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 9)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 10)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 11)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 12)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 13)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 14)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 15)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 16)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 17)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 18)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 18, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 19)

Председателстващ Кирил Христов: Който приема § 19, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 20)

Комисията увеличи кредита от 500.000 лв. на 2.000.000 лв. за поддържане Естество-научния институт, за който се установи, че е един от най-добре уредените в Югоизточна Европа.

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 20, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 21)

Комисията увеличи кредита от 4.000.000 лв. на 10.000.000 лв.

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 21, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 22)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 22, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 23)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 23, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 24)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 24, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 25)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 25, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете)

„§ 26. Стипендии и помощи за следване, довършване и специализация във висши и средни учебни заведения у нас и в чужбина; 4 стипендии на студенти-французи от училището за източни езици в Париж за следване в България; пътни пари, учебни и други такси — 14.300.000 лв.“

В третия ред след думата „чужбина“ комисията прибави думите и по 5.000 лв. месечна стипендия на 1000 студенти, готвещи се за педагози, и 500 стипендии за следващи от други факултети.“

Д-р Кирил Драмалиев (к): Трябва да се каже „готвещи се за учители“, а не „за педагози“.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): Комисията е поставила думата „педагози“.

Комисията увеличи кредита по § 26 от 14.300.000 лв. на 40.000.000 лв.

Комисията разгледа обстойно този въпрос. Станаха дълги размишления. Установи се, че факултетите от Държавния университет, които готвят учители, постоянно обезлюдяват, и държавата ще бъде изправена един ден пред липса на подрастващи кадри учители. Затуй комисията съчете за свой дълг да подпомогне специално следващите в тия факултети, които готвят учители, като отдели и 500 стипендии за следващи в други факултети. Затуй предлагаме кредит от 40.000.000 лв.

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 26 с измененията, които е приела бюджетарната комисия, с кредит в размер 40.000.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 27)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 27, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 28)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 28, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има писмено предложение от народния представител г-н Стефан Каракозов за нов параграф 28а — „Помощ за издаване на български езиков речник — 20.000.000 лв.“

Има думата народният представител г-н Каракозов.

Стефан Каракозов (с): (От трибуната) Г-да народни представители! Ние завчера видяхме в какво положение е нашата Академия на науките — твърде окаяно. Видяхме, че Академията на науките в 50-годишното си съществуване още не е направила нищо. А чл. 2 от закона за академията гласи, че Академията на науките има две основни задачи: да събере българското езиково богатство, като направи български речник, и да събере и издаде всички извори за българската история.

Ивнат у нас чужденци, искат да превеждат съчиненията на Иван Вазов или на Ботев и казват: дайте вашия речник да го видим, да направим наши речници и по тях да превеждаме на други езици ващите автори. Обаче нашата Академия на науките няма какво да ни даде. Ние нямаме един основен речник. Преди 50 години Найден Геров, един ученолюбив българин, е направил един речник. Преди него един руски учен, Дювернуа, е направил друг речник на български език, който е останал незавършен и до този момент.

Академията на науките, благодарение инициативата на няколко думни учени, предприема издаването на български езиков речник и трябва да проси в общината и при частни лица да й отпускат по малко пари, помощи. Тя събира няколко милиона фишови, които предадо дежонично работят, за да събират българското езиково богатство. И аз препоръчвам на всеки от вас да отиде в Академията на науките, за да види фишовите с българските думи, с които фишове ще се установи с какъв език разполагаме, с колко думи говорим. Сега това не се знае.

Затуй аз правя предложение: да се отпусне една малка сума на тези самоотвержени учени, за да бъдат подпомогнати те с нови кадри и да направят българския речник. И тоя речник да се прави не само от българските автори, от езиковото богатство, което имаме палице в техните книги, но и да почне изучаването на народното творчество, на народната песен, на нашите литературни паметници от миналото. Така ще имаме едно основно ръководство, един пълен сборник на българското езиково богатство.

Затуй правя предложение и смятам, че никой няма да откаже да отпуснем 15—20 милиона лева помощ специално за института „Български езиков речник“. По този начин ние ще услужим на българската култура, на българските деца — и не само на нас, но и на чужденците, защото улесняваме свята да види нашия език. А чрез нашия език само може да се опознае нашата култура. (Ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: Има думата г-н министър Петко Стайнов.

Министър Петко Стайнов: Г-да народни представители! Предложението на г-н Каракозов само по себе си е много интересно и заслужава вниманието на народното представителство. Касае се за един български речник. След речника на Найден Геров, който е едно епохално събитие за нас, ние нямаме един пълен български речник. Навремето речникът на Найден Геров бе издаден пак с помощта на българското правителство. Бяха гласувани от Народното събрание 200.000 златни лева преди 50 години.

Но ние не бихме могли да кажем, че днес нямаме абсолютно никакъв речник. Имаме един речник, който временно запълва голямата празнота. Това е етимологическият речник на г-н проф. Младен В. В това отношение един от нашите учени е изпълнил вече дълга си и в този момент ние имаме едно ръководство, едно помагало от извънредно голяма стойност, от извънредно голямо научно значение.

Обаче аз не бих могъл да се съглася с искането на г-н Каракозов да се гласуват 20.000.000 лв. за издаването на речник по следните съображения.

Ние вече преди малко увеличихме помощта на Академията от 4.000.000 на 10.000.000 лв. С това увеличение от 6.000.000 лв. ние даваме възможност на Българската академия на науките да разшири своята научна дейност. Аз бих поел ангажмента да настоя пред министъра на народното просвещение да внуши на академията, това увеличение на помощта от 4.000.000 на 10.000.000 лв. — увеличение от 6.000.000 лв. — да бъде употребено за разширение на работите по изготвянето на българския речник. Но да се отпусне сега помощ от 20.000.000 лв., когато вече даваме една помощ от 6.000.000 лв., намирам, че това не може да стане.

Има и една формална пречка. А тя е, че за да може да се прави предложение в пленума за увеличаване кредит, това предложение трябва да бъде направено в бюджетарната комисия, за да не бъде изненадан министърът на финансите тук с предложението за такова голямо увеличение от 20.000.000 лв., какъвто е случаят.

Предложението на г-н Каракозов за нов кредит от 20.000.000 лв. не е правено в бюджетарната комисия и даже на основание на правилника председателят не би могъл да го сложи на гласуване.

Аз моля г-н Каракозов да оттегли своето предложение, като му обещавам, че тия 6.000.000 лева, които даваме на академията, ще бъдат употребени преди всичко за издаване на този речник.

Стефан Каракозов (с): Оттеглям предложението си.

Председателстващ Кирил Христов: Продължете, г-н докладчик.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 29)

Комисията намира, че е справедливо да се увеличи кредитът от 4.000.000 лв. на 30.000.000 лв.

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 29, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете § 30)

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат § 30, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете)

„Глава V.

Телесно и здравно възпитание на младежта

§ 31. Курсове и ученически състезания; опреснителни курсове за учители от гимназии и за учители от основни училища; уреди по телесно възпитание за курсовете; разходи по организиране, провеждане и награди и отличия за ученическите състезания; ученически колонии; уреждане игрища в училищни дворове — 1.000.000 лв.“

35

Председателстващ Кирил Христов: Конто приема § 102, моля,
да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 142)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 142, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 143)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 143, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 144)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 144, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 145)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 145, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете)

„§ 146. Храна на шофьорите при Университета и на работниците, каруцарите, градинарите и други служители с основна месечна заплата до 2.600 лв. вкл. при стопанствата на Университета — 1.000.000 лв.“

На третия ред в текста на § 146 цифрата „2.600“ става „2.200“ — печатна грешка.

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 146, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 147)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 147, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 148)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 148, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 149)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 149, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете)

„§ 150. Постройка и обзавеждане на краварник и купуване на крави за фермата на агрономо-лесовъдския факултет — 15.000.000 лв.“

Комисията предлага нов текст на § 150, а именно: (Чете)

„§ 150. Постройка и обзавеждане на краварник и купуване на крави за същия. Анонимна вноска на заса, сключен за сметка на фонда „Агрономически факултет“ от Българската земеделска и кооперативна банка. Всички пренесени разходи — лични и вещевни — по обзавеждане и поддържане учебните пособия на институтите: по общо скотовъдство; по частно скотовъдство; по частно земеделие; по лозарство; по градинарство; по частно лесовъдство (фермата, градините, вегетационните къщи, разсадиците, лозето и омакното поле.“

Кредитът остава същият.

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 150, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 151)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 151, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 152)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 152, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 153)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 153, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 154)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 154, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 155)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 155, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 156)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 156, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 157)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 157, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 158)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 158, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 159)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 159, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 160)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 160, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 161)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 161, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 162)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 162, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 163)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 163, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 164)

Комисията увеличи кредита по § 164 от 4.000.000 лв. на 5.000.000 лв.

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 164, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 165)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 165, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 166)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 166, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 167)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 167, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 168)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 168, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 169)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 169, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 170)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 170, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 171)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 171, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 172)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 172, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 173)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 173, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете § 174)

Председателстващ Кирил Христов: Конто приемат § 174, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): Комисията предвижда нова глава XV с нов § 175, а именно: (Чете)

„Глава XV.

Държавна политехника — Русе

§ 175. За лични и веществени разходи на Държавната политехника в Русе, за лични и веществени разходи по щат и разпределение, одобрени от Министерския съвет — 40.000.000 лв.“

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат заглавието на глава XV и § 175, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): Или всичко общ кредит по бюджета на Министерството на народното просвещение — 3.539.000.000 лв.

Председателстващ Кирил Христов: Които приемат общия кредит по бюджета на Министерството на Народното просвещение в размер на 3.539.000.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

С това бюджетът на Министерството на народното просвещение е окончателно приет. (Продължителни ръкописания)
Давам 5 минути отидих.

(След отидиха)

Председателстващ Кирил Христов: (Звъни) Заседанието продължава.

Пристъпваме към другата част на точка първа от дневния ред:

Доклад на бюджетната комисия по бюджетопрокта за разходите за 1946 бюджетна година на Министерството на народното здраве. Има думата докладчикът.

Докладчик Драгомир Вълчков (зв): (Чете)

„БЮДЖЕТ

за разходите по Министерството на народното здраве за 1946 бюджетна година.“

Председателстващ Кирил Христов: Има думата министърът на народното здраве г-н д-р Рачо Ангелов.

Министър д-р Рачо Ангелов: (От трибуната. Посрещнат с ръкописания) Драги народни представители! Съвършено излизно е да ви подчертавам колосалното значение, което имат службите по Министерството на народното здраве за закрепването на нашия, трудещ се народ и за пълното стабилизиране на държавния апарат. Далеч от мене е мисълта да ви говоря подробно за значението на народното здраве, за всичко, каквото е нужно да се направи и каквото е направено, защото то значи да ви отнема няколко часа. Аз ще бъда съвършено кратък и моята реч ще бъде чисто информационна, за да ви дам някакви обяснения за по-пълното и по-ясното разбиране на това, което е необходимо, което е належащо и трябва непременно да се направи.

Преди всичко ние трябва да имаме една представа, какво получи отечественофронтовското правителство като наследство от миналите режими. Наследството е извънредно мизерно в здравно отношение. Ние просто получихме такова наследство, което окончателно ни смути и ни парализира. Ние не знаехме, от къде и с какво да започнем. Положението беше извънредно тежко във всяко отношение, като започнем от болниците и свършим с градовете и със селата.

Ще ви кажа само с една дума, че здравното дело се гради, тъй да се каже, върху два стълба, върху две основи. Едната е лечебната медицина, която има за цел да лекува болестите. Втората е предпазната медицина, която има за цел да предпази от заболяване. По-важен и по-съществен е предпазният отдел, защото лекуването е тогава, когато нещастият дойде, а предпазният отдел е именно да предпази от туй нещастие.

Преди всичко, за да имаме сигурна основа за предпазването, трябва най-напред да се постигне един добър резултат в благоустройството на населените пунктове, т. е. на селата и на градовете. Благоустройството се гради пак на две основи — канализацията и водопровода. И затова ще ви кажа само с една дума, че в Америка, гдето са отишли в това отношение много напред, не се разрешава да се построи една колиба, както се казва, докато предварително няма канализация и водопровод. Това е запретиено. Най-напред това ще се осигури и тогава може да се говори за постройка. У нас, за голямо съжаление, нищо подобно няма. Например в селата има много малко водопроводи за снабдяване с вода, за да бъде сигурна водата, вместо тия кладенци, гдето се бърка водата и по-стойно се замърсява. Вода, която е сигурно чиста, има в около 13% от селата. А пък да вземем канализацията в градовете. У нас имаме горе-долу 108 града и само в 5 града има някаква канализация. Това е едно извънредно печално положение. От 108 града в цялата страна само 5 града да имат канализация! И още някои може да имат нещайна канализация. Но изобщо положението е извънредно печално и трябва просто да направим една констатация извънредно печална. А когато ние нямаме една канализация, не можем да бъдем гарантирани от замърсяването на водата. Вън от това нямаме никаква възможност да запазим чистотата и в самото населено място. Ако нямаме канализация, не ще можем да изкараме нечистотите, няма да имате клозети, бани, нищо. Всичко се замърсява. Ясно е, че условията са такива, че могат да се развият епидемичните болести. Тъй щото първото и най-важното нещо за благоустройването на населените пунктове е канализацията и водопроводът. И в туй отношение, ако искаме да постигнем добри резултати, най-напред трябва да започнем ударно в туй направление и да направим всичко възможно.

Второ. В малките градове и особено в селата положението е мизерно. Никой не е мислил за някаква си медицинска помощ и за някакви здравни услуги на населението. Когато дойде отечественофронтовската власт на 9 септември и когато трябваше да се обиколи из провинцията, тогава разбрахме, в какво печално положение се намират нашите села. Нито в едно село буквално, без да се преувеличава, няма родилен дом. Значи нашата нещастна селанка е раждала там, дето намери, при каквито и да било условия и т. н. Положението действително е плачевно. И в резултат на тия условия какво става? Понеже дената се раждат при обстановка извънредно мизерна; понеже родилките се обслужват от разни баби, които нямат понятия от чистота и т. н., в резултат имате извънредно много болести на жените след раждането. И понеже тази нещастна родилка не знае как да постъпи с детето — нито знае как да го повие, нито знае как да го окъпе, нито знае как да го нахрани — детската смъртност е колосална. Ние имаме може би най-големия процент детска смъртност от всички страни в Европа. Може би само Румъния малко ни изпреварва. Във всеки случай ние сме от последните — с един колосален процент детска смъртност.

Значи, ако се тръгне най-напред, да кажем, откъм селата, ще трябва да помислим за туй нещастно население, селското население, и да се види, какво трябва да се направи. Естествено, подчертах, първо, трябва да се направи всичко възможно, разбира се, при сегашните условия, да се благоустроят нашите населени места, особено селата — дето може да се прокара водопровод, дето може и канализация да се направи. По в това отношение трябва да се направи всичко възможно, за да може да се задоволи нашата жена в селата, ако не друго, поне да има възможност да се обрече съвършено рационално, тъй да се каже, на чисто медицинска база. Това нещо може да стане, само ако в селата направим родилни домове. Защото имате по-най-малка нужда жената трябва да се качи на кола, да отиде 30-40 км., и додето отиде, може да умре. Въобще това е едно страшно тежко положение.

И затова нашата отечественофронтовска власт реши да мине, тъй да се каже, в акция и да направи, каквото е възможно, в селата. Обаче пред вид на туй, че ние, както знаете, стопански не сме добре и не разполагаме с излизни суми; поради туй, че фашистките режими задигнаха всичко и ни оставиха в печално положение, нашето правителство реши да започне строежи по стопански начин, които да дава отлични резултати. Пред вид на туй, че когато се обикаляха селата, отовсякъде се чуваха гласове — молеха, настояваха — да се направи нещо, ние не можахме да дезертираме от нашите задължения като отечественофронтовска власт. Ние трябваше да дадем на това население да почувствува, че му даваме нещо реално, а не само големи обещания, както се е правило по-рано. Вие знаете, какви обещания се даваха, за да не се върши нищо. И затова, въпреки че нямаше средства, ние решихме да отидем по пътя на стопанския строеж, като ще очакваме, разбира се, и от самата населението. И ние се обрнахме към цялото население с молба да посочат места за строеж, да ни пратят скици, а ние им давахме планове и помощта, която можем, давахме им наставления, упътвания и т. н. И действително започна се един строеж, който ни даде да разберем, че трябва да работим в близък контакт с туй население, защото то действително заслужава голямо и преголямо внимание. (Ръкописания) Това население се ентусиазира и въпреки че и те нямаша нищо, но почнаха да докарват камъни, пясък, тухли и т. н. Дадоха им се плановете и в някой ден, в празник, съберат се стари и млади, жени и мъже, и започват по тези планове да копаят, правят изкопи, след това започват зицето и се вижда, че вече това здание се издига над земята. Като гледат това нещо, те получават още по-голям кураж. И започна действително да върви тази работа, и ние имаме 100-150 здания, които са в строеж и, може да очакваме, че тази година ще ги завършим. На някои места тези родилни домове са по-малки, но някъде са доста големи и правят впечатление на една болница. И това действително ще бъде една болница. Тези родилни домове изобщо ние ги правим по такъв план, че випаги могат да се развият и да се обрнат в една голяма болница. Обаче сега за сега най-важното, най-същественото е да има родилни домове.

В тези родилни домове се предвижда стая специално за родилката; една-две стаи, съобразно със селото, за родилките, които са вече родили, бани, клозет, както му е редът, стая за акушерката, за лекаря и т. н. И ако се наложи някой път при по-тежки случаи, при които тамешният лекар и акушерка не могат да се справят, те имат изобщо право веднага по телефона да се обрнат към близкия по-голям град, дето има специалист, и той е задължен веднага да дойде и като специалист да даде помощ, да помогне на родилката. Но най-важното е, че родилката, като остане там десетина дни, тя вече ще се инсторира много добре и ще знае, как да гледа детето, как да го храни, и тогава процентът на смъртността непременно ще се намали. Ние в туй отношение трябва да бъдем много внимателни и трябва действително да вървим по този път, по който ще постигнем най-добри резултати.

Сега през тази година ние пак ще имаме нови строежи. Ние винаги имаме готови на разположение нашите планове и нашите съвети. Ако трябва да отиде архитект, изващаме архитект и т. н. Изобщо в това направление ние излизаме от становището, че нашата власт, отечественофронтовската власт, трябва да направи всичко възможно, за да се приближи медицинската помощ към нашето население. Това е най-важното, най-същественото. После ще говорим за болниците. Но изобщо не трябва да се отдалечава медицинската помощ от нашето население и да го поставяме в положение, че то да не може да получи медицинска помощ и да е принудено да прави извънредно тежки пътувания. Тя трябва да се приближи до него, за да може то да се улесни във всяко отношение. Там, където се направиха тези строежи, населението действително е във възторг, радва се, дето се казва, като дете в чака да му се направи и други услуги, и това нещо ще се направи.

Отиваме към градовете. Почваме да посещаваме болниците. Ето, как ще ви кажа, че това са едни печални сгради, както отвън, така и отвътре. Една мизерна обстановка, без никакви възможности да може да живее там един болен; без никакви други средства, нито медикаменти, нито хирургически инструменти, нито крвати, нито одеяла, въобще всичко мизерно. Само тук-там се среща нещо по-добро — няма да кажа, че няма никъде нищо — по във всеки случай положението е мизерно, и ние това трябва да го подчертаем добре. Болници са правени още след освобождението и след това са забравени. От 10 години почти нищо не е направено. И сега в това отношение ние трябва да не оставаме назад, защото, ако направим пропилни домове, само това не е достатъчно. Ще трябва да се направят и болници, районни болници. Ние имаме в големите градове, като София, Пловдив, Плевен и т. н., големи болници, по тези градове са отдалечени от селата. Ние трябва да направим по-малки, районни болници, които като мрежа да обхващат цяла България и по този начин да се даде възможност на населението да ги използва всеки път, когато иска.

Друго. За каква си зъболекарска помощ досега не се е и споменавало, а пък всеки може да си представи какво е положението на един селянин, когато почне да го боли зъб и няма към кого да се обърне. Какво ще прави? Няма нищо да прави.

Един народен представител: Налбантинът ще му го извади. (Ожълтение)

Министър д-р Рачо Ангелов: Налбантинът може да му го чули. Това е вярно. Това е за селата. Обстановката е лоша и ние с тази обстановка трябва да ликвидираме на всяка цена. Това е conditio sine qua non. Иначе ние не можем да имаме никакви резултати.

Всичко това действително е едно лошо наследство. Ние с него обаче трябва да се справим. Разбира се, ние не можем да направим това изведнаж, защото, за да се справим с туй наследство изведнаж или бързо, трябва милиарди и милиарди. Нашият бюджет, който ние изготвихме в началото, като имаме един проект по-широк, за да обхванем във всяко отношение здравното дело в страната, възлизаше на 6 и половина милиарда лева. Обаче, като вземахме пред вид, какво е нашето стопанско положение, а тъй също, че ние имаме и други колосални нужди, затова, въпреки големите нужди на нашето санитарно дело, решихме да намалим бюджета и го намаляхме с две трети, и от 6 милиарда и 600 милиона лева стана на 2 милиарда и 200 милиона лева, като по този начин дадохме възможност на бюджетарната комисия и на правителството да се справят по-лесно, защото не искаме да създаваме мъчнотии на министъра на финансите при съставянето на бюджетопроекта. Тъй щото нашето намаление беше достатъчно, и в бюджетарната комисия, изхождайки от това положение, с отстъпки и от двете страни, можахме лесно да се справим, и бюджетопроектът се приготви. Изхождайки от това гледище, аз не правя абсолютно никакво възражение. Това го подчертавам добре. Аз съм напълно съгласен с това, което възприе бюджетарната комисия, и не произореча. Тъй щото оставям на вас, драги народни представители, да вземете вие становище и да решите да одобрите ли този бюджетопроект, който ще ви представи бюджетарната комисия, или ще правите никакви корекции; то си остава ваша работа, вие сте напълно самостоятелни. Но аз искам само това да подчертая, че не възражам и съм готов да приема това, което прие бюджетарната комисия. (Ръкоплескания)

Сега да кажа няколко думи по това, което ни предстои. Имаме сега, драги народни представители, да правим реформи и в болниците, и в селата, и навсякъде. Ако почнем най-напред от селата, пак ще кажа, че ние нямаме достатъчно санитарен, здравен медицински персонал. Преди 10-15 години, пак при фашистките власти, имаше не малко лекари, които подчертаваха на публично място, че числото на нашия здравен персонал, санитарен персонал и специално на лекарите е извънредно голямо; че трябва да се затвори единственият медицински факултет, който имаме тогава, защото лекарите били твърде много и няма защо да се произвеждат още. А то се знае от какви съображения се изхождаше — да няма конкуренти. Като вземем ръководството и се загледахме основно с положението, остана се, че не само лекарите не са много, ами са извънредно малко. И докато преди новата година беше в сила гражданската мобилизация, ние можахме да мобилизираме лекари, мобилизирахме ги и ги пращаме по селата, и по този начин до известна степен задоволявахме нуждите на населението от медицинска помощ. Като се отмени законът за гражданската мобилизация, веднага стана един отлив на лекарите от селата. Венчката тая тълпа, която беше по селата, напусна селата и се натрупа в София. При това положение на отменена гражданска мобилизация не беше възможно да се направят нищо. (Ожълтение) Моля, чакайте. Ще ви дам всички обяснения. — Означавало аз се помъних да прокарам нещо като постановление, обаче наистинското беше друго, че не се възприе, за да не се досетят населението. Сега, драги народни представители, с пълно съгласие на Министерския съвет и по първо предложение съм внесъл един законопроект, с който ще ми се развържат малко ръцете. В този момент аз не мога да предложа нищо, за да задоволя здравните нужди на населението, защото не мога да заповядам и да изпозвам лекарите. С този законопроект ще се даде възможност на министъра на народното здраве, при нужда, да командирова лекари, каквито и да бъдат те, на каквато и служба да бъдат те, или на свободна практика, при условие да бъдат само малко по-млади. Така реши Министерският съвет, но то не е важно, защото вие сте свободни да решите въпроса за възрастта. Във всеки случай аз моля госпоно и се налявам, този законопроект да мине по-скоро през Камарата, за да мога веднага да задоволя нуждите на селското население от медицинска помощ, която вие много добре знаете. Вие знаете, драги народни представители, че от всякъде идват при вас и ги казват: „Дайте ни лекари, дайте ни лекари!“

Д-р Вера Златарева (з): А те седят в София.

Министър д-р Рачо Ангелов: А те седят в София.

Йордан Пекарев (з): 1400 са само в София.

Министър д-р Рачо Ангелов: Както казах, налявам се в скоро време законопроектът да мине през Камарата, за да можем да задоволим по-скоро нуждите на населението от медицинска помощ. Това положение няма да продължава дълго време. Нуждата от лекари може би ще се чувства още две години, но през тези две години ние не можем да оставим населението в това печално положение, в което се намира сега. (Ръкоплескания)

Йордан Пекарев (з): Това е правилно.

Министър д-р Рачо Ангелов: Ние ще пращаме лекарите в селата, защото моментът е такъв, критически, и всеки трябва да изпълни дълга си като български гражданин, какъвто ще и да бъде той. (Ръкоплескания) Още веднаж ще кажа, че се налявам в скоро време това нещо да се нареди. Ще имаме резултат — ще успокоим населението, за да не охка и моли постоянно да му се праща медицинска помощ.

Беше време, когато на средния медицински персонал ние гледахме, така да се каже, с някакво презрение, не го зачитахме, и казвахме: ех, какво са милосърдните сестри, какво са акушерките. Животът обаче ни показа и ни научи, че средният медицински персонал играе извънредно голяма роля и че ние лекарите не сме в състояние да изпълним своя дълг така, както трябва, ако нямаме за помощници среден персонал, който винаги да бъде при болните. Касае се за милосърдните сестри и акушерките.

Някой от народните представители: Ами фелдшерите?

Министър д-р Рачо Ангелов: Само по себе си се разбира, че и те влизат. — Милосърдните сестри по-рано се продуктираха само от едно единствено за цяла България училище при „Червен кръст“, от което се фабрикуваха 30—40 в годината. Това число беше абсолютно недостатъчно. При това някои от тях напускаха професията. Сега действително ние почувствахме голяма нужда от милосърдни сестри. Да ви направя едно малко сравнение с това, което е в братския нам Съветски съюз. От там ние научихме много работи. Първото нещо, което трябва да ви кажа, е, че в Съветския съюз една милосърдна сестра е задължена да се грижи за 5 легла, т. е. да гледа добре 5 души болни. От нея се иска строго да гледа болните добре, защото е длъжна да се грижи само за пет легла. Е добре, у нас една сестра има да се грижи за 25 легла. Какво ще прави тая сестра с толкова болни? Ние нямаме моралното право да искаме от нея много, защото е невъзможно тя да гледа 25 души болни. Ето този факт ни показва, че ние трябва час по-скоро да увеличим производството на милосърдни сестри. И затова още в 1945 г. създадохме още две училища за милосърдни сестри, та станаха три, а през 1946 г. ще ги увеличим с още две и ще станат пет. При това положение ние можем да разчитаме, че за две години числото на милосърдните сестри у нас ще се увеличи достатъчно и ще можем да задоволим нуждите. Разбира се, ние ще се грижим да увеличим техния брой толкова, че да дойдем до положението, една милосърдна сестра да се грижи за не повече от пет легла, да гледа не повече от пет души болни.

Следното е и за акушерките. И досега на много места, даже в градовете, 80% от обречданията стават без акушерки. Това е страшно положение. До 9 септември имаме само едно училище при „Майчин дом“.

Д-р Вера Златарева (з): И там се влизаше с мъка.

Министър д-р Рачо Ангелов: Вярно е. — Ние отворихме училище за акушерки и в Пловдив и във Варна. Ще продължаваме да вървим в този път, да отваряме училища и за милосърдни сестри, и за акушерки.

Започнахме също да продуктираме и хигиенисти, каквито досега не е имало. Ще вземем фелдшери от военното ведомство, ще ги инстуктираме, ще ги подготвим, за да ни послужат за хигиенисти. Аз се налявам тая година да имаме много повече персонал и ще можем да задоволим действително по-ефективно нуждите на нашето население от медицинска помощ.

Да кажа сега няколко думи и за болниците. Много пъти из провинцията аз съм говорил за обстановката в болниците у нас и какво се работи там. Даже мене ми се направи упрек, пак от лекарските среди, че съм се отнесъл към лекарите много небрежно, че съм ги обиждал, че съм ги осъществявал и т. н. Аз самият съм лекар и зная какво значи да се помага на един болен, да му се дава помощ. За голямо съжаление трябва да се признае, че поради липса на лекари и поради това, че на лекарите се плаща малко — това трябва да се подчертае — лекарите в нашите болници седят, по гледат час по-скоро да се измъкнат навън, за да упражняват частна практика. Това си е така, няма защо да го крием. И това, което сега ви казвам и подчертавам за лекарите, ги обижда. Аз мисля, че няма защо да се обижда от това. И тук между вас има лекари и всеки от тях трябва да признае, че е така. Това не е квалифицирана медицинска помощ. Аз трябва да подчертая — който иска да се обижда, който иска да се не обижда — че от болниците излизат с благодарност много малък процент. Много малък е процентът на тези, които са прекарвали известно време в болниците като болни и са излезли от нея доволни, с благодарност, и да кажат: „Ето това е болница.“ Повече от болните излизат винаги недоволни, с охкане, с пъшкане и проклетие: „Какво е това, туй болница ли е!“

Трябва да подчертая, че и числото на болногледачите е крайно недостатъчно, и затуй болният звъни, звъни, но никой не дохожда при него да му даде помощ.

Изобщо обстановката във всяка болница от гледна точка материална и персонална е крайно незадоволителна и не може да се нарече болница в пълния смисъл на думата. Трябва да се работи извънредно много, да се направи всичко възможно, щото болниците да се издигнат на такава висота, че всеки, комуто е станало нужда да отиде в болница, да излезе от нея с най-голямо задоволство, с най-голяма благодарност. Това е болница. Всичко друго е комедия, всичко друго е далавера. (Веселост) Трябва да си го кажем направо, няма защо да го крием.

Другари! С тези няколко думи аз исках да ви покажа горе-долу какво е нашето положение и в какво направление трябва да работим.

Сега да навлезем в друг един ресор. Имаме болести заразни и други, които дават извънредно много смъртни случаи. Да вземем туберкулозата. Тя е една болест, която дава най-голям процент смъртност. Досега не е направено нищо сериозно и системно срещу туберкулозата. Всичко, което се е направило, е било само така, колкото да се каже, че се прави нещо. У нас, в България, имаме не по-малко от 150—200 хиляди туберкулозни болни, от които умират около 15—16 хиляди годишно. Установено е, че за да лекуваме тия болни, трябва да разполагаме с толкова легла, колкото са смъртните случаи през годината. Значи трябва да имаме 15—16 хиляди легла, първо за да лекуваме болните, за да им дадем възможност да се излекуват и второ — най-важно и съществено — за да се избегне заразяването на здравите хора, които се намират около болните. Знаете, че повечето от туберкулозни болните са бедни хора и живеят с други 5—6 души. Ако не извадим такива болни от семействата и ги изолираме в болници, естествено е, че от тях ще се разсят и други и по този начин ще изпадне в един омагьосан кръг: болните от туберкулоза ще се увеличават, и ние няма да имаме възможност да ги лекуваме. Както знаете, у нас има един санаториум в Искрец с около 430 легла и друг един в Троян с около 200 легла. Санаториумът в Троян наистина е по-долнокачествен, тъй да се каже. Санаториумът в Искрец е по-добър и е претъпкан с болни. Хората чакат по 7—8 месеца, докато им дойде редът да постъпят в санаториума, а пък дохождат такива болни, които трябва да прередят другите, по спешност трябва да постъпят в санаториума, защото положението им е тежко и трябва да им се направи някаква операция. Нито е да го вземеш, нито да не го вземеш. Ако го вземеш, роптат другите: „Ето тук става нещо по хатър“ и т. н. Ако пък не го вземеш, положението е страшно, човекът ще умре. Такива случаи има всеки ден. И при нас се трупат преписки, идват хората, молят се, плачат и най-после казват: „Вземете болния където и да е, само и само да не е в къщи, защото положението е страшно“. А нашето положение какво е? Просто ние не сме абсолютно в състояние да направим нещо. Няма къде да пратим болния — положение страшно. Имаме още един санаториум на Министерството на народното просвещение в Лъджене, който също е претъпкан. По силата на закона ние ръководим всички здравни служби и затова този санаториум е под наше ведомство, но, както ви казах, и той е претъпкан.

Имаме няколко преванториуми за предразположени към заболяване деца. И те са претъпкани. Преди няколко години е започнал строежът на санаториума в Радунци, но кой знае кога ще се направи. Ще се помъчим тази година да направим каквото можем. Имаме вече планове. Понеже големите строежи мъчно стават, ще почнем със строене на бараки, което също не е лесно, и се надявам, че ще имаме горе-долу добър резултат.

Във всеки случай трябва да се помни едно, че борбата с туберкулозата е извънредно мъчна, извънредно тежка и изисква извънредно много средства, за да могат да се построят санаториуми, преванториуми навсякъде и да можем действително да помогнем на населението. Иначе туберкулозата ще се увеличава още повече. Като казвам това, аз съм далече от мисълта да кажа, че не ми се дават средства. Аз пак подчертавам, че направих всички възможни отстъпки, защото държа сметка за нашето стопанско и политическо положение сега и не мога току така да искам пари, като знам, че няма.

Друга една болест е маларията. Народът има криво впечатление за маларията и си мисли: втресло го и му минало и замисляло. Ние имаме точни сведения какво представлява тази болест. Годишно от малария заболяват грамадно число хора. У нас имаме около 900 населени места, които се считат заразени от малария. Това е установено. Нашата страна не е съвършено добра във всяко отношение, та да не могат да се развият в нея болести. Особено по брега на Черно море и по долините на реките у нас има много условия за развиване на маларията. Това да се има пред вид. Както ви казах, у нас има около 900 пункта, обявени за маларични, и имаме точни сведения, че годишно заболяват от малария най-малко 500.000 души. Това е колосална цифра. Като вземете пред вид, че тези хора боледуват от тая болест кой 2—3, кой 5—6 дни или седмица и повече и се направи калкулация за денгубията, излиза, че годишно ние имаме загуба от денгубия за 4—5 милиарда лева. За съжаление досега борбата срещу маларията се е водила без план и без система. Би трябвало да се започне една системна работа на дадено място, за да се премахнат там всички условия, които благоприятствуват за развитието на комарите, а не да се работи на едно място малко, на друго място малко. Като се започне работа на едно място, да се свърши докрай и да се ликвидира там маларията. Иначе маларията у нас ще продължава да се развива. Това да се има пред вид.

Напоследък, през време на войната, у нас се развила извънредно много венерическите болести. Числото на заболялите от тези болести се увеличи извънредно много. И там борбата е трудничка и мъчна. Защо? Защото трябва, преди всичко, болният да се лекува и да се доизлекува. Ако се оставят болните да се лекуват кой както намери, последиците се явяват по-сетне и катастрофата настъпва. Ние трябва да сме сигурни в резултата от лекуването, да знаем, че даден болен е излекуван. Трябва да се организира и борбата срещу тия болести. Имаме приготвен законопроект и ще го внесем. Според него ще се

лекуват безплатно всички болни от венерически болести. Само богатите, състоятелните хора ще плащат известна сума. Както правим в други случаи, така ще постъпваме и тук: ако болният дойде и декларира, че е беден, това ще бъде достатъчно, за да го лекуваме безплатно. Както казах, трябва да лекуваме такива болни, защото това са опасни болести, които трябва да бъдат премахнати.

И борбата срещу други болести е била доста повърхностна, боа-планова.

Вземете лекуването на ухапаните от бясно куче. Какво беше положението? Само в София имаше една станция за лекуване на такива болни. От цяла България, от всички краища на страната хората трябваше да идват да се лекуват, при ухапване от бясно куче, тук в София. Нямахме къде другаде да се лекуват. И, разбира се, някои ще дойдат в София да се лекуват, а други няма да дойдат и ще умрат. Тази година ние откриваме 33 станции за лекуване на ухапани от бясно куче. Ще пръснем тези станции из цяла България, защото нашата цел е да приближим медицинската помощ до населението. Когато тия станции ще бъдат близко до населението, ухапаните от бясно куче ще могат лесно да отиват да се лекуват, а не да идват чак в София, което за тях ще бъде особено тежко при днешната скъпост.

Искам да се спра за малко и на едно наше мероприятие, за което някои хора казват, че няма никакво значение. Касае се за физкултурата. Няма да поменавам имена, но има и наши другари, културни хора, които още нямат представа какво значи физкултура. За физкултурата те имат представа, че това е само да риташ топка — седиш си в кафенето, пиеш си кафето и след това станеш и отидеш да риташ топка. Така схващат те физкултурата. В действителност работата е съвсем друга. Физкултурата е издигната вече на една висота, за каквато по-рано не е могло и да се мисли. Физкултурата е поставена днес на чисто научна база — контролира се, изследва се и се установява, кой за какво е годен и какво трябва да прави. Физкултурата не обхваща само ритането на топка, а обхваща всички движения изобщо на човешкия организъм, всички видове спорт: къпане, ходене по планини и гори, авиация и пр. Физкултурата днес е поставена на една научна база и цели не само да укрепя човека физически, но да го издигне и в духовно отношение. Даже, ако искате, физкултурата е едно от средствата за борба против туберкулозата.

Ние имаме вече развита една Дирекция за физкултурата, която ръководи физическото възпитание на нашата младеж, ще дирижира нейното физическо развитие, ще постави физкултурата, както е в Съветския съюз, на чисто научна база. В Съветския съюз физкултурата е под грижите на държавата. Затова и ние откриваме една дирекция на физкултурата при Министерството на народното здравие.

Имаме открито вече и едно отделение за борба с употребата на спиртни напитки, за борба с пианството, с алкохолизма. Аз считам, че откриването на едно такова отделение с такова назначение е твърде уместно. Но трябва да се помни едно: борбата с алкохолизма ще бъде дотолкова ефикасна, доколкото тя не се поставя на един, бих казал, попски начала — само да се проповядва. С проповеди няма да се постигне нищо. Може да му приказваш много хубаво, можеш да му говориш всичко, но тоя, който пие, ще се почеше, ще се позасмее, а може и да те насува, и ще продължава да употребява алкохол.

За борбата против алкохолизма физкултурата ще бъде едно извънредно ценно средство. Защо? Защото ще създаде приятни и полезни забавления. Този, който в свободното си време не знае какво да прави и затова отива в кръчмата, ще може да използва времето си в приятно и полезно забавление. Така времето му ще изтече и той няма да отива в кръчмата. Така че, физкултурата ще се яви една добра помощница за борба против алкохолизма. Изобщо всички наши усилия трябва да бъдат насочени така, че да може да се постигнат резултати.

След като държавата взе в своите ръце физкултурата и й даде достатъчно средства за построянки и поправки на хиги и т. н., имаме вече в стотици села създадени физкултурни организации за селските деца, както и такива за децата от индустриалните центрове. Мога да ви кажа, че в това отношение се работи извънредно много и се постигат вече резултати. Работата в това отношение е много ценна и много полезна, защото чрез тези физкултурни организации се приучват нашите младежи, как да използват свободното си време, вместо да отиват по кръчми да пианствуват и да губят скъпо време. Това е ценно, това е хубаво. Трябва да използваме физкултурата, за да можем да закрепим здравето на нашите младежи и да издигнем духа им. Ние трябва да дадем на младежите възможност да разберат, че има колосална разлика между бранническите дружини, където ги възпитаваша в фашизъм и великобългарски шовинизъм, и днешните физкултурни организации, които имат за цел да издигнат физически, морално и духовно младежа, за да стане той действително сериозен и здрав български гражданин. (Ръкоплескания)

Това исках, драги другари, да ви кажа. Не мислете, че искам тук да правя някаква агитация и да ви склонявам да дадете много по-големи средства от отпуснатите за народното здраве. Далеч съм от този мисъл. Аз исках само да ви дам един малък инструктивен сведения, за да разберете какво е нашето положение днес, какво трябва да се прави в бъдеще и че това, което правим, не го правим от желание просто да харчим държавните пари, да прахосваме добитото с потта на нашите селяни и работни хора, но го правим, защото то действително се налага и защото трябва да се притечем на помощ на този работен народ, който действително знае да цени и ще цени нашата отечественофронтовска власт. (Бурни и продължителни ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: Има думата народният представител г-н д-р Димитър Хаджиев.

Д-р Димитър Хаджиев (к): (От трибуната. Посрещан с ръкоплескания) Г-да народни представители и представительки! На вели-

чествения митинг на 17 септември 1944 г. г-н министър-председателят, незапаметява програмата на правителството, оповести и здравната политика на Отечествения фронт. Ето какви бяха основните линии на новата здравна политика след 9 септември:

1. Повдигане жизненото равнище и здравната култура на народа, оздравяване неговия бит и труд;
2. Борба с детската смъртност и ефикасна борба с детските болести;
3. Системна и ефикасна борба с туберкулозата;
4. Най-широко санитарно благоустройство на жилища и населени места;
5. Своевременна и квалифицирана медицинска помощ на населението;
6. Основни грижи за подрастващото поколение и поставяне на нужната висота хигиенните условия в селата, фабриките, работилниците, училищата и пр.
7. Поощряване спорта и поставянето му на научни основи;
8. Грижи за болните, сираците и старците;
9. Насаждане истинска здравна култура;
10. Всенародна медико-социална застраховка;
11. Всестранни грижи за жената-майка.

Тази политика, в противовес на старата фашистка здравна политика, откри съвършено нова страница в здравното дело на България. По този път тръгна народното отечественофронтовско правителство, като създаде още при вземането на властта Министерството на народното здраве, като с това отговори на дългогодишния позив и борби на прогресивните лекарски среди у нас и запълни една от най-крещящите здравни нужди.

За да се види какви грижи са полагали фашистките режими, ще направя един кратък преглед на здравното състояние на нашия народ. Ето нерадостната картина, изразена в цифри.

За времето 1905—1909 г. е имало 42.2 раждания на 1.000 души. В 1940 г. картината се съвършено променя, имаме само 20.5 на 1.000 души, т. е. ражданията са спаднали катастрофално — с повече от 50%, докато в други напредничави страни, например в Съветския съюз, раждаемостта стига 42.3 на 1.000 души. Намалването на раждаемостта е засегнало преди всичко социално слабите обществени слоеве, работници и селяни. Детската смъртност у нас е стигнала цифрата 147 на 1.000 души, докато за страни като Холандия и Норвегия тази цифра е само 45‰. Цифрите за прираста на населението показват също едно катастрофално спадне с повече от 50%. Така например докато в 1901 до 1905 г. прирастът на нашето население е бил 18.2‰, през 1943 г. спада на 8.9‰. Средната продължителност на живота за България е 45 години, тая в Холандия, Швеция, Швейцария и др. е 65 до 66 години.

Интересна е също и картината на болестите, които са главно причината на умиранията в България: туберкулозата зема първо място. Така например през 1933—1935 г. на 100.000 жители се падат 174 умирани от туберкулоза, 170 от сърдечни болести, 166 от пневмония, 100 от вродена хилавост, 97 от мозъчни кръвоизливи, 93 от старост и пр. Цифрата на туберкулозно болните у нас, поради липса на една точна статистика, и досега не може да се каже каква е. Предполага се обаче, че броят им е между 150—200 хиляди души. Интересни са някои сведения в това отношение. Така например от прегледаните през учебната 1936/1937 г. 74.000 ученици е констатирано, че 1.5% от тях са болни от туберкулоза. През 1937 г. между работниците са регистрирани 7.37% болни от туберкулоза.

Срещу тази здравна нищета на нашия народ фашистката Главна дирекция на народното здраве полагаше привидно някакви грижи, без обаче те да бъдат целесъобразни и резултатни. Така например назначаваша се акушерки по селата, но при липса на минимални условия за работа там — липса на здравни домове, на инструментариум и други съоръжения, както и поради липсата на компетентно ръководство на лекар — не се получаваше истинска помощ за родилките и децата на село. Цифрите за тях грижи са поразителни. Едва 20% от ражданията на село са ставали с непосредственото участие на акушерки, останалите 80% от ражданията са извършвани без каквито и да е медицински грижи, т. е. от разни баби и други.

В градовете положението не е било по-добро. Така, например в цялата страна повечето от първостепенните болници и всички второстепенни са били без акушерско-гинекологически отделения. Като се има пред вид, че в България стават 170.000 раждания годишно, у нас е имало само 405 легла в тези акушерско-гинекологически отделения.

Въпреки голямата детска смъртност у нас — пред нас е само Румъния — до 9 септември само в две първостепенни болници е имало детски отделения — София и Пловдив.

За детска туберкулоза е имало всичко 490 легла; за малолетни и душевно болни е имало приюти с всичко 110 легла, като в някои от тях приюти не е имало въобще никаква лекар.

За подрастващото поколение фашистките режими не полагали никакви социални грижи. Вместо това те създавали организации „Бранник“ и „Труд и радост“, чрез които тровеха душите на младежта, за които организации фашистката държава харчеше стотици милиони лева.

Какви бяха грижите за селските участъкови служби се вижда от назначените по селата длъжностни лекари. От 1.000 участъкови селски служби до 9 септември са били заети около 700 от лекари или фелдшери.

Доколко пък болничната помощ е била достъпна за народа, можем да съдим от това, че едно легло се е падало на 886 души. Така именно беше и смисълът на фашистката здравна политика — да лишава широките народни слоеве от достъпна и качествена медицинска помощ и да ги тика към частните клиники и кабинети, като по този начин облагодетелствуваше една малка част от лекари, приети на Дирекцията на народното здраве. Безспорно, не можейки

да се ползува от квалифицирана медицинска помощ, голяма част от нашия народ оставаше или без лечение, или диреше пътищата на невежеството.

Лекарствоснабдяването до 9 септември се извършваше изключително от чужди и наши фирми, които бяха наводнили и монополизирали пазара със стотици хиляди специалитети, поддържаха високи цени и ограбваха последните стотинки на нашия обеднял народ.

Борбата с заразните болести особено по селата се водеше на книга, без да има каквито и да е условия за изолация, дезинфекция и лечение. Ширеха се епидемии от скарлатина, дифтерит, коремна петнист тиф, за които само се даваха седмични и месечни бюлетени.

Борбата с венерическите болести не беше на по-завидна висота. Съществуващите противовенерически отделения при болниците и диспансерите служеха по-скоро на завеждащите ги да вербуват клиентела, отколкото да водят една ефикасна и истинска борба с това социално зло.

Липсваха грижи и план за създаване на лекарски и помощен медицински кадър, с оглед да се задоволят здравните нужди на страната. Следването на лекари, аптекари, зъболекари, сестри, акушерки и пр. всичко това протичаше стихийно или пък съзнателно се ограничаваше. Някои фашистки среди пък в своята престъпност стигаха дотам, че да искат затварянето на единствения медицински факултет в България. Мотивите за всичко това бяха, че имало свръхпроизводство на такива кадри в България.

В заключение ще трябва да кажа, че по своите основни линии фашистката здравна политика се изграждаше авторитарно — по пътя на административните разпоредби и повече на книга — без сътрудничество на широките народни маси, безпланово, като се следваше строго само линията на облагодетелствуване тънък слой от частично практикуващите лекари.

Г-да народни представители и представителки! Срещу тази противонародна здравна политика на фашистките режими Министерството на народното здраве излиза със свой цялостен 5-годишен здравен план, който е разискван и одобрен в последния XXVI лекарски конгрес. Проблемите, които поставя този здравен план, са следните:

1. Да се ликвидира с високата детска заболяемост и смъртност. Да се направи всичко, което диктува науката и което е в кръга на реалните възможности, за да постигнем намаление на смъртността на българските деца.

2. Да се организират пълностойни здравни грижи за правилното развитие и упазване здравето на подрастващото поколение.

3. Да се изгради система от цялостна грижа за защита на майчинството и здравето на българската жена.

4. Да се осигури на народните маси близка, общодостъпна, качествена лечебна помощ, както в болничните заведения, така и в дома; извънболничните лечебни заведения, бани и курорти.

5. Да се осъществи на дело цялостна системна и планова борба с народния бич — туберкулозата.

6. Да се започне организирана и системна борба със социалните болести — венерически, душевни, рак, ревматизъм, алкохолизъм и др.

7. Да се организира ефикасна, дълбоко-проникваща в бита на народните маси борба срещу заразните болести, срещу малариата, краста и други паразитни болести.

8. Да се уреди действителен санитарен надзор, който да осигурява здрави хранителни и питейни продукти и общоупотребими предмети; да се повдигне хигиената на жилищата, обществените заведения и населени места (канализация, водоснабдяване, бани и др.), както и да се постави общественото хранене на научни и хигиенни основи.

9. Да се оздрави трудът на работници и селяни, като се посочат пътищата за издирване и резултатното отстраняване на всички условия в процеса на производството, уреждащи тяхното здраве.

10. Да се осигури близко и достъпно лекарствоснабдяване на населението чрез пълен контрол на вноса, производството и разпределението чрез засилване и разширяване на обществен сектор на лекарствоснабдяване, а така също и чрез изграждане на държавно химико-фармацевтическо производство.

11. Да се повдигне здравната култура на народа, като се поведе системна с здравното невежество и предразсъдъци работа, чрез мерки за здравно превъзпитание на масите и най-вече за подрастващите поколения.

12. Да се предприеме всеобща грижа за физическото възпитание и култура на подрастващите поколения и трудещите се от селата и градовете, като се постави на здрави и научни основи и стане истинско дело на народа, което да оздрави тялото и духа му и го подготви за труд и отбрана.

13. Да се уреди и засили количественото и качественото производство на лекарски и помощни медицински кадри, съобразно нуждите на народното здраве.

14. Да се привлече към активно участие в изграждане здравното дело, творческа самодейност и инициатива на народните маси.

По пътя на осъществяване на тези инициативи на здравния план тръгна Министерството на народното здраве. Изтеклата 1945 г. е минала в подготовка и организация, както в самото централно управление, така и долу по места. И наистина, резултатите от тази дейност са налице. Докато до 9 септември са били заети само около 700 селски участъци с лекари или фелдшери, към 1 януари 1946 г. в 1039 села е имало лекари или фелдшери. По-късно, към 1 февруари т. г. това число бързо спада на 888, поради отменяване на гражданската мобилизация на лекарите. Ние ще бъдем сезирани от г-на министъра на народното здраве с един законопроект, който ще уреди този въпрос, като ще се развържат ръцете на г-на министъра на народното здраве да може на всички вакантни служби, които има по селата, да бъдат изпратени лекари.

Следвайки политиката на истински здравни грижи за белото, Министерството на народното здраве увеличи броя на държавните акушерки по селата със 125. Назначени са в селата 300 хигиенисти — по един в участкова селска служба. До 9 септември изобщо такава служба не е съществувала. По селата до 9 септември не е имало изобщо родилни домове. Министерството на народното здраве откри 100 селски родилни домове. Организирана е и подета всенародна акция за строеж на селски здравни домове. Министерството на народното здраве е изработило през 1945 г. 200 плана за такива здравни домове, съобразени с местните условия на населения пункт, и вече 100 здравни домове са в строеж. Тия строежи се извършват с непосредственото участие на самото население и общините, подкрепени от Министерството на народното здраве с известни субсидии. През 1945 г. са завършени около 12 здравни домове, а останалите са в строеж.

Този факт на самоинициатива и сътрудничество на масата в изграждане на здравни домове и други е едно указание за творчески подем сред народа. Този подем ще трябва да бъде поощрен, както през миналата 1945 г., със субсидиране на инициативите, изхождащи долу от масите, с по 200-300-500 хиляди лева за всеки здравен дом, а в някои случаи и с по 1 милион лева.

По отношение грижите за майката и детето — Министерството на народното здраве до края на 1945 г. към съществуващите 24 родилни домове в градовете откри нови 26 и увеличи леглата от 87 на 321.

В борбата с детската заболяемост и смъртност — към съществуващите само две детски отделения в цялата страна са открити 11 нови детски отделения и назначени съответни специалисти.

Увеличават се леглата в детските ясли със 152 — от 259 на 409.

По отношение болничното дело — Министерството на народното здраве през 1945 г. открива една първостепенна, две второстепенни и четири третостепенни болници. Открити са 70 нови болнични отделения; броят на леглата е увеличен с 694, броят на лекарите — със 147, на милосърдните сестри — със 155, на болногледачите — със 157.

Грижите за работниците през 1945 г. се изразяват в откриване на две нови болници, 6 нови поликлиники, увеличават се лекарите със 117, зъболекарите — с 10. През това време се дават нови придобивки на семействата на работниците — безплатно лечение и зъбелечение.

Създаде се фонд „Здравна застраховка на служителите, пенсионерите и техните семейства“, който обхваща 310.000 семейства на чиновници, 66.000 семейства на пенсионери, или общо около 1.200.000 граждани, ползващи се от пълна безплатна медицинска помощ.

Борбата с туберкулозата е сложена на здрави, реални основи. Създаден е отдел при Министерството на народното здраве, който да планира и ръководи тази борба. Увеличени са леглата в санаториумите със 180, в специалните болници — с 90. Увеличени са преванториумите от 25 на 45. Леглата са увеличени с 80.

В борба с заразните болести във всяка област са създадени противоепидемични отряди.

За борба с маларията е открит във Варна нов противомаларичен институт. Увеличени са противомаларичните станции от 14 на 22. Открити са нови подстанции. С помощта на населението и учениците са предприети акции за почистване на канали, прокопаване на нови такива, засипване на блатата, избиване на комари и т. н.

Изработен е план за научно изследване и използване минералните бани и курортите у нас. Минералните води, които в миналото се продаваха от частни търговци, сега са дадени на „Българския червен кръст“.

Физическата култура, като жизнена необходимост за здравето и предпазно средство от болести, укрепваща физическите и духовните сили на подрастващото население и трудовите маси, е правилно включена в ръководството и контролата на Министерството на народното здраве.

Създаден е специален закон за надзор на физкултурата и спорта, провеждат се курсове за подготовка на ръководни и технически кадри по места. Благодарение на тях именно грижи никнат като тъби спортни и други физкултурни дружества по предприятията, по градовете и села.

Лекарствоснабдяването след 9 септември се ръководи и контролира от държавата. Днес Министерството на народното здраве е регулатор на цените; създаден е закон, според който в бъдеще концесии аптеки ще могат да откриват само държавата, общините и държавно-автономните ведомства. По този начин лекарствоснабдяването ще стане много по-достъпно и близко до народа.

Към тях грижи за народното здравеупазване на Министерството на народното здраве ще трябва да се прибавят и грижите за създаване на лекарски и помощен кадър. Недостъпните порано за прогресивните лекари — народни синове — факултетски клиници и първостепенни болници за добиване на специалност сега са широко разтворени и дават възможност на истински способните лекари да специализират, растат и се издигат в разниге области на медицината. Широко се поддържа и поощрява слетването на зъболекари, фармацевти, сестри, акушерки, за да се затилят нуждите на народното здраве.

Заедно с разширяване общественя здравен сектор, полагат се грижи да бъде правилно организиран и използван в услуга на народното здраве и частният сектор, без да се отнема правото на частната практика.

Министерството на народното здраве създаде закон-наредба за цялостно обединение на здравните служби в страната. Според този закон, всички медицински служби при разните ведомства получават едно общо ръководство, което ще бъде гаранцията за

провеждане на една единна здравна политика без дублиране по разните ведомства. Остават самостоятелни само медицинският факултет и военно-санитарните служби.

Това е в едри шрихи балансиът на Министерството на народното здраве от 9 септември досега.

Г-да народни представители! Както виждате, започнато е едно ново строителство по народното здравеупазване в нашата страна. Сложени са широките основи на един цялостен здравен план. Открит е един широк фронт срещу здравната нищета на нашия прекрасен и трудолюбив народ. Необходими са общите усилия на народ и управление, за да изнесем делото докрай — да проведем стопроцентово петгодишния здравен план. Аз не ще се стесня да кажа, че направеното от Министерството на народното здраве от 9 септември досега, въпреки тежките военновременни условия, не е малко, то е, бих казал, гордост за Отечествения фронт. Във пак ние трябва да признаем, че това, което е направено, е все още съвсем малко и то е началото. Предстои ни огромна работа по народното здравеупазване.

Г-да народни представители! Ако времето от 9 септември досега е било време за подготовка и организация, то годината 1946 трябва да бъде първата творческа година на петгодишния здравен план, бих казал година на упорит труд за здравното дело на България. Върху този план именно е изграден бюджетопроектът за 1946 г.

Г-н министърът на народното здраве, следвайки здравния план, е изготвил първоначално бюджетопроект от около 6 и половина милиарда лева, който бюджетопроект не е бил приет, после изработва нов за около 3 милиарда и 600 милиона лева, също така не приет поради тежкото финансово положение, в което се намира страната. Министерският съвет определя цифрата на бюджета през настоящата 1946 г. на 2.200.000.000 лв., като се отнемат от Министерството на народното здраве фондовете „Лечебни сгради“ и „За борба с маларията“, които възлизат на една сума от около 400.000.000 лв.

В рамките на така определената от Министерския съвет сума 2.200.000.000 лв. на Министерството на народното здраве обаче че е дадена възможност да направи преобразование на службите си, а тези корекции са извършени в Финансовото министерство. При направените намаления в кредитите на бюджетопроекта е засегнат един от основните стълбове на здравното дело. Засегнат е кредитът за строеж на болници, родилни домове, санаториуми, като цифрата е определена на 150.000.000 лв. С този кредит не би могъл да се извърши даже строежът, предвиден по плана за миналата 1945 г., тъй като Министерството на народното здраве е ангажирано само с довършване на започнатите сгради от миналата година и разрушени от бомбардировките с една сума от 190.000.000 лв. Обсъждайки този въпрос, бюджетарната комисия реши, кредитът по този § 33 да се увеличи с още 200.000.000 лв., като общата цифра стане 350.000.000 лв.

За постройки на селски здравни домове — § 34, Министерството на народното здраве е поискало 120.000.000 лв., обаче кредитът е оставен на 30.000.000 лв. Разглеждайки този въпрос, бюджетарната комисия реши, кредитът по този параграф да се увеличи на 110.000.000 лв., пред вид на това, че предстои строежът на повече от 100 здравни домове по селата и че тези строежи ще трябва да бъдат субсидирани от държавата. По такъв начин ще се даде тласък на отпочнатата самоинициатива на масите по места да строят здравни домове, родилни домове, болници и т. н.

Разглеждайки кредита по лекарствоснабдяването — § 37, възлизаш на 278.000.000 лв., бюджетарната комисия взе решение, една част от този кредит — 100.000.000 лв., — да се даде на Министерството на народното здраве като оборотни средства, които ще служат за набавяне и разпределяне на лекарства, които ще носят безспорно и приходи.

Най-правилният път за лекарствоснабдяването е да се създаде автономно държавно стопанско предприятие при Министерството на народното здраве за внос-износ и разпределяне на лекарства, което ще регулира пазара и носи приходи на държавата. В интереса на нашата страна е да се освободим от външната зависимост на вноса на химикали и лекарства. Министерството на народното здраве полага грижи в това направление да открие през 1946 г. химико-фармацевтическа лаборатория за лекарства.

В плана на Министерството на народното здраве за 1946 г. влиза за създаването на един „Институт за курортология и водолечение“, за да се започне основно проучване на нашите курортни места и минерални бани. Бюджетарната комисия разгледа и този въпрос. Тъй като този институт беше съкратен по бюджетопроекта, реши се да се допусне образуването на един отдел за минерални бани и курорти, а също така да се открие институт за курортология и водолечение.

Един много голям въпрос за Министерството на народното здраве, една тежка грижа, бих казал, е току-що създаването се отечественофронтовско физкултурно дело у нас. За това дело е отделено малко внимание в бюджетопроекта, даже има намаление на кредита с 5.000.000 лв. от този, предвиден през миналата 1945 г. Не зная дали е необходимо да се доказва нуждата от физическа култура и спорт за децата, за младежта, за трудовите градски и селски маси, но зная, че няма културна страна днес, която да не помага майчини грижи за подрастващите поколения. При тежките трудови условия, при които се раждат и живеят, а от прекаранияте войни днес младите поколения страдат от най-различни болести и се израждат. Към това трябва да се прибави, че нашата младеж в продължение на 21 години бе трована от фашистските режими — възпитаваха я във великобългарски шовинизъм, расизъм и еничерство. В голямата си част тая младеж не се подпада на тази отрова.

Напротив, тя се нареди в първите редове на народоосвободителното партизанско движение. Тая съзнателна младеж бе по затова

рите, по концлагерите, нейните глави се набиваха на колове и се носеха на върлини. Тя заедно със своите по-големи братя и сестри изнесе борбата срещу фашистите на 9 септември. Делото на 9 септември е и нейно дело. И днес, когато нашите деца и нашите младежи носят физкултура, спорт и отдиш, ние, г-да народни представители, сме длъжни да им ги дадем.

Кръсците на реакцията, попълзновенията на фашистките остатъци в училищата да създават нелегални групи, опитите им да разпространяват черна преса, да подмамват младежите с танци, пиянство и пожвара трябва да бъдат пресечени чрез широко даване възможност на цялото наше подрастващо поколение да спортува и се учи. Обсъждайки този въпрос, бюджетарната комисия намери за необходимо да се увеличи обният кредит за физическа култура по четирите параграфи на бюджетопроекта от 52.500.000 лв. на 80.000.000 лв., като § 41, 42, 43 и 44 на страниците 6 и 7 да получат съответно увеличение в кръга на тях 80.000.000 лв.

Един съществен въпрос за селските участъкови служби е привличането на акушерки по селата. Водейки се от тях съображения, Министерството на народното здраве е предвидило един кредит за това от 10.000.000 лв. Този кредит обаче е бил съкратен. Като се има пред вид, че заплатата на акушерките по селата е 2.800 лв. и според сега действащия закон за обслужване родилката на акушерките не се плаща абсолютно нищо, за да бъдат насърчени, Министерството на народното здраве е искало с този кредит да плаща на акушерките едно възнаграждение от 500 лв. за всяко образдаже. По този начин ще бъдат привлечени по селата значителен брой акушерки, а също така ще се прекъсне и желанието в някои от тях да вършат криминални абортни. Бюджетарната комисия е разгледала този въпрос и е решила да се предвиди 10.000.000 лв. кредит в бюджета за тази цел.

За пръв път Министерството на народното здраве прави опит да открие областни зъботехнически лаборатории, които ще обслужват с техническа работа както селските участъкови зъболекарни, така и градските зъболекарни при поликлиниките. Това е нещо ново, което Министерството на народното здраве създава у нас. Предвидено е в петгодишния план. Нямайки финансова възможност да се открият във всички области лаборатории, както е искало Министерството на народното здраве, бюджетарната комисия реши да предложи да се открият поне три от тях — по една в разните краища на страната през текущата 1946 г., като опитът от откритите лаборатории бъде използван за откриване на останалите лаборатории през идущите бюджетни години.

По параграфите за веществени разходи бюджетарната комисия е възприела мнението както на Министерството на народното здраве, така и на комисията по Министерството на народното здраве да се променят и допълнят текстовете по §§ 4, 6, 7, 15, 33 и 43. Също така за едно цялостно и правилно използване на §§ 13 и 14 бюджетарната комисия реши да бъдат слети тя два параграфа в един единствен — § 13.

Г-да народни представители! Не е необходимо да ви убеждавам, че трябва кредити за строеж на болници, родилни домове, здравни домове и т. н. Не е необходимо да ви доказвам, че инвентарът на болниците — кривати, одеала, чаршафи — е в окайно състояние или пък липсва изобщо такъв. А дали има нужда от производство и внос на лекарства в България? На всички е известно, че ние имаме криза на лекарства в този момент. Не е необходимо също да се доказва, че по селата и по градовете има маса държавни служби, които са незаети поради това, че не са добре платени или липсват необходимите условия за работа за лекарите или за останалия помощен персонал. Трябва сериозно да се помисли по тия въпроси и да дадем пълна подкрепа в това направление на Министерството на народното здраве. Всички виждаме изтощението и слабата физика на нашето подрастващо поколение. Гржи, особени грижи ще трябва да се положат за нашето дете, за нашата младеж, за всички трудещи се в широка мйра.

За да може да се отговори поне отчасти на големите здравни нужди на нашия народ, бюджетарната комисия възприе становището да се увеличи бюджетопроектът на Министерството на народното здраве с 323.000.000 лв., и то само за веществени разходи. Разглеждайки личния състав на Министерството на народното здраве, бюджетарната комисия с помощта на компетентни лица и в съгласие с Министерството на народното здраве направи съкращения на кредита за заплати 27.000.000 лв., т. е. от 596.250.000 лв. кредитът се намалява на 569.250.000 лв., като се съкратиха 351 служби.

Г-да народни представители! С бюджета за 1946 г. ние ще дадем възможност на Министерството на народното здраве да развие следните набелязани от него инициативи: първостепенните болници ще се увеличат с две — второстепенните болници в Добрич и Ямбол ще станат първостепенни. Второстепенните болници ще се увеличат с 12, като третостепенните в Айтос, Ботевград, Бяла, Елена, Исперих, Кула, Луковит, Попово, Провадия, Разлог, Генерал Николаево и с Кирил, Златоградско, ще станат второстепенни. Ще се открият 6 нови третостепенни болници — Хайредин, Момчилград, Преслав, Павликени, Саловец, Вълчи дръм, а може би и други. Някои специални отделения при болниците ще бъдат увеличени. Ще се положат всички грижи през годината да се увеличат болничните легла с около 3.000.

Лекарският персонал при болниците ще се увеличи, като се цели един лекар за в бъдеще да обслужва най-много 14—15 легла, а не както досега — 23 легла. Ще се увеличи също сестринският персонал, за да може една сестра да обслужва само 15 легла, а не 24.

Ще се открият 21 поликлиники и амбулатории, които ще дадат доброкачествена работа със специалисти. По този начин ще се облекчи чувствително работата на държавните болници и ще се подобри качеството на тяхната работа.

Ще се открие централен институт за курортология и водолечение, който ще сложи началото на научно-изследователската дейност при нашите минерални бани и курорти за правилното им използване, а не както досега — да учим от приятели или болни коя вода какви болести може да лекува.

Ще се увеличат леглата на венерическото отделение с 263. В невро-психиатрическите институти леглата ще се увеличат с 185.

Създава се отделение за борба с алкохолизма, което ще развие широка организационна и пропагандна работа срещу това зло, което особено сега е взело широки размери.

Министерството на народното здраве полага всички усилия да открие три нови санаториуми с 1.450 легла. Ние ще трябва да дадем всеобща подкрепа в това направление. Санаториумът „Радунци“ ще трябва да бъде довършен и обзаведен още тази година. Проектира се да се открие един преванториум със 150 легла.

През 1946 г. ще бъдат открити и обзаведени 100 зъболекарски кабинети при селските участъкови служби. Ще се открият 35 нови родилни домове. Ще се открие акушерско-гинекологическа болница със 75 легла и специална болница за деца със 100 легла в София. Също така ще се открие детска поликлиника в София — нещо съвсем ново за нашата страна. Ще бъде открита специална централа за приготвяне на детски храни. Предвидени са да се открият 4 постоянни детски ясли в Пловдив, Русе, Шумен и Сливен с по 50 легла.

Проектира се да се открият 20 дневни детски ясли за по 50 деца във всички краища на страната, разпределени с заповед на министъра. Ще има 5 седмични ясли за по 50 деца — за майки, заети в производството. Създават се 10 сезонни детски ясли за по 5 месеца за деца до 3 години. Откриват се 10 нови съвещателни станции.

За борба с епидемиите се предвиждат по три технически бригади в областните центрове за поддържане обеззаразяването, обезвешаването и имунизирани на населението.

Създават се 33 противобесни станции.

За борба с маларията към съществуващите противомаларични станции се откриват още една в Поморие и две подстанции в Тополград и Бяла Слатина. Ще бъдат открити и 4 противомаларични джуктози лечебници.

За лекарствоснабдяване ще се открият 15 нови държавни аптеки.

Предвижда се откриването на 100 участъкови държавни аптеки при селските участъкови служби.

Ще бъде открита държавна химико-фармацевтическа лаборатория за производство на лекарства. Проектира се да се създаде държавно полуавтономно предприятие за внос, износ и разпределение на лекарства при Министерството на народното здраве, за да се осигури правилното и евтино лекарствоснабдяване на населението и за да носи приходи.

По линията на физическата култура ще се сложи началото на обща телесна и духовна подготовка на масите. Ще се поеме всеобща акция за привличане усилията и сътрудничеството на ОРПС, на ОЗПС, женски и въздържателни дружества, организацията „Септемвриче“, градски и селски общини и др. за строеж на игрища, стадиони, стрелбища, гимнастически салони, клубове и пр. и за набавяне на необходимия инвентар и помагала за физкультурниците. Ще се създадат ръководни кадри и книжнина за физическата култура у нас. Ще се започне агитация и пропаганда за здравна просвета чрез временни и постоянни курсове, радиосказки, подвижни здравни изложби и филми. Ще се създадат здравни библиотеки.

През 1946 г. ще се открият още 50 нови здравни служби по селата. Към 300-те селски участъци, които са вече снабдени с хигиенисти, още 300 ще бъдат назначени през текущата година. В такъв случай ето какво ще представлява селската здравна служба: в 600 селски участъци през тази година ще има лекар, акушерка и хигиенист, а в 100 от тях ще има и зъболекар и аптекар. Ето такава е здравната политика на нашето министерство към селата.

Това е отчасти първият етап на 5-годишния план на министерството, отразен в бюджетопроекта. Вървейки по този път, министерството наистина ще може да обезпечи качествено добра, близка до народа и достъпна медицинска помощ. Ще подобрява трудовите условия, ще насажда здравна култура, за да премине по-нататък към етапа на всенародната здравна застраховка.

Г-да народни представители! Престъпните фашистки режими бяха причина, нашият народ да изостане с десетилетия назад в здравно отношение. Отечествоният фронт, като истинска народна власт, ще трябва да положи всички усилия, за да отговори на належащите здравни нужди на народа. Масовата инициатива на народа от долу за строеж на болници и други здравни институти трябва да намери пълната подкрепа на г-да народните представители и на управлението. Бюджетопроектът, въпреки че е значително съкратен от първоначалния си вид, естествено поради финансовите трудности, които преживяваме сега, носи няколко характерни белези и съществено се различава от миналите бюджети на Главната дирекция на народното здраве:

1. Докато през фашистките режими бюджетът на Народното здраве е бил 2,7% от общия държавен бюджет през 1938 г. и 3,1% през 1943 г., сегашният бюджет е около 6% от целия държавен бюджет.

2. Кредитът за личния състав е само 1/4 от общата бюджетна цифра.

3. Създавайки широка мрежа от болници, санаториуми, поликлиники, родилни и здравни домове, министерството разширява и подобрява качеството на лечението на общественния сектор и прави по-достъпна за народа медицинската помощ.

4. С инициативите по лекарствоснабдяването бюджетопроектът ще подобри съществено лекарствоснабдяването и ще направи лекарствата още по-достъпни до народа.

Г-да народни представители! Нашата парламентарна група ще гласува бюджетния проект, като поддържа решенията на бюджетната комисия да се увеличат кредитите за веществени разходи по съответните параграфи с 323.000.000 лв. Да се направят набелизациите съкращения по личния състав, като кредитите се намалят от 596.250.000 лв. на 569.250.000 лв. и се внесат текстове по съответните параграфи, които целят правилното използване на кредитите.

По такъв начин общата цифра на бюджета на народното здраве ще получи малко увеличение: от 2.200.000.000 лв. на 2.523.000.000 лв. (Ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: Г-да народни представители! Понеже има и други оратори записани по този бюджетен проект, за да можем да гласуваме законопроект за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт — точка втора от дневния ред — председателството, в съгласие с правителството, ви предлага да се съгласите да отложим разискванията по бюджетния проект на Министерството на народното здраве за следното заседание, а сега да пристъпим към точка втора от дневния ред:

Първо четене на законопроект за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с това предложение, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Има думата секретарят г-н Георги Христов да прочете законопроект.

Секретар Георги Христов (з): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроект за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт

Г-да народни представители! За да могат да бъдат носители на права и задължения, налага се, комитетите на Отечествения фронт да бъдат признати за юридически лица. Без да са юридически лица тия комитети не могат да влизат в отношения с трети лица, да сключват сделки и пр., което спъва твърде много тяхната дейност. С предлагания проект се предвижда да бъдат признати казаните комитети за юридически лица.

Като излагам горното, моля, г-да народни представители, да се занимаете с проекта и, ако го одобрите, да го приемете и гласувате.

Министър на правосъдието: Д-р М. Нейчев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт

Чл. 1. Националният комитет на Отечествения фронт и всички местни отечественофронтовски комитети при всяка област, околия и община придобиват юридическа личност от деня на влизането на този закон в сила.

Членовете на областните и околийските комитети се утвърждават от Националния комитет, а членовете на общинските комитети — от околийските.

Чл. 2. Националният комитет на Отечествения фронт се представява от главния секретар и един от секретарите, а останалите комитети — от председателя и секретаря.

Председателстващ Кирил Христов: По законопроект е записан да говори народният представител г-н Георги Босолов. Има думата.

Георги Босолов (з): Ще говоря, когато гласуваме бюджета. Така е решено.

Председателстващ Кирил Христов: Значи отказвате се?

Георги Босолов (з): Не се отказвам, обаче ще говоря, когато се гласува бюджетът. Това е решено.

Председателстващ Кирил Христов: Следващият оратор е г-н Георги Кулишев.

Георги Кулишев (зв): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Представеният законопроект не се нуждае от големи обяснения и затуй аз ще бъда много кратък. Този законопроект цели да уреди един въпрос, който трябва действително да бъде разгледан. Касае се да се признаят комитетите на Отечествения фронт — Националният комитет, областните и околийските комитети, градските и селските комитети на Отечествения фронт — за юридически личности с идеална цел. Може в комисията да се предвидят някои изменения, да остане само Националният комитет и областните и околийските комитети, ако се намери за по-целесъобразно, да се ограничим само с тях, или да се разпростре и върху градските и селските комитети. Във всеки случай в този законопроект няма нищо необикновено и нередно. Касае се да се направи това, което е направено с политическите организации — партияте, с читалищата, със Съюза на журналистите в България и т. н.

Както винаги обаче и в този случай чуваме от някои да се изказват безпокойства, искрени или неискрени, да се правят догадки и да се предсказват някои лоши последици от този закон. Така например някои се опитват да тълкуват представения законопроект, че неговото узаконяване означавало да се направят комитетите на Отечествения фронт търговски дружества, да им се даде възможност да развият търговска дейност, да сключват търговски сделки, да обсебват, примерно, съществували мандри и други стопански предприятия, да създават нови мандри и т. н. и т. н. Такива неща се чуват.

Има ли основание за такива безпокойства? Всичко това, ако не е плод на една неосправдана подозрителност, издава очевидно непознаване на въпроса. Целта на законопроект е да се позволи на комитетите на Отечествения фронт да функционират по-правилно, по-нормално като политически организации, да получават суми и да се упражнява още по-пълнен контрол върху техните сметки. Случаят, както казах, е напълно идентичен с другите сдружения от подобен род, както изобщо с всички сдружения с идеална цел. Трябва в това отношение да се разсеят всички недоразумения и неясности.

Касае се също така само за комитетите на Отечествения фронт, а не за масовите организации, нито за комитетите по учредения и предприятия.

Това е напълно казано за целта и характера на представения законопроект. По този случай, макар че комитетите на Отечествения фронт не се нуждаят от защита, защото тяхното дело е винаги пред нашите очи, пред очите на целия народ, все пак, когато приемат този законопроект, уместно и полезно е да се спрем съвместно на нещо върху значението, ролята и бъдещите задачи на тия комитети. Ние всички от ръководствата на отечественофронтовските партии сме съгласни, че комитетите са необходими. Съгласни сме също така, че те извършиха много полезни дела. А също ние единодушно съзнаваме, че и занапред на комитетите на Отечествения фронт лежат многобройни големи и благородни задачи. Ние следователно трябва да ги подпомогнем в тия техни задачи, за да ги изпълнят с успех. Няма също така сред партийните ръководства разногласие относно характера и ролята на комитетите. Още през есента на 1944 г., в една декларация на отечественофронтовските партии, подписана от политическите секретари на всички партии, тогава четири, се казваше в точка девета: „Комитетите на Отечествения фронт не заменят органите на властта, а контролират и потикват последните към дейна и полезна служба на народ и родина, излизайки пред тях с конкретни предложения по въпросите, които влияват населението.“

Следователно ясно е, че комитетите си и трябва да бъдат само политически междупартийни организации. Те нямат никакви управителни, административни, фискални и други подобни функции. Ако в един или друг случай, на едно или друго място, има отклонения от това разбиране, трябва да се направи всичко необходимо, за да се тури край на такива отклонения. В този смисъл Националният комитет е давал нареждания и те са задължителни за всички отечественофронтовски комитети и за всички техни ръководители.

Има ли оплаквания и недоволства от комитетите на Отечествения фронт? Да, естествено има оплаквания. Особено това е естествено за първия период след 9 септември, когато много неща не бяха изяснени и когато мъчнотите бяха изключително големи. Но оплакванията и критиките против отечественофронтовските комитети са от няколко вида. Има оплаквания на хора искрени, добросъвестни и отлични отечественофронтовци, които се огорчават и измъчват при всяко неправомерно или неразумно действие на този или онзи комитет, на това или онова лице от комитетите. Тези критики са основателни, добронамерени и на тях трябва да се обърща най-сериозно внимание. На второ място има оплаквания и критики от хора недостатъчно осведомени и недостатъчно привързани към Отечествения фронт, които обобщават лесно отделни прояви и са готови поради такива прояви да стигнат до погрешни изводи и да се отнасят едва ли не с отрицание и скептицизъм изобщо към комитетите на Отечествения фронт и към тяхното голямо дело. Такива хора е желателно да бъдат осветлявани и да им се разясняват работите, а и те сами са длъжни да се постараят по-добре да вникват във въпросите и да не жертвуват големи обществени и политически интереси на страната заради грешките и увлеченията на отделни лица.

Има и една трета категория недоволни и критици, които по начало са всякога разположени да отричат комитетите на Отечествения фронт, да ги дискредитират, да ги усмихват и да пожелават тяхното разтурване. Не е за учудване, че такова е отношението на опозицията, дори на она опозиция, която все още се кичи с епитета на отечественофронтовска опозиция. Опозицията знае защо се нахвърля върху комитетите на Отечествения фронт. Тя много добре разбира какво цели с тяхното осветляване и дискредитиране. По-скръбно и по-чуждо е, че се намират хора и от нашите собствени среди, които една скриват своето враждебно отношение към комитетите, поради техни отделни грешки. Това е, което е печално и което трябва да се преодолее. Ние всички сме длъжни да пазим авторитета на комитетите, да пазим тяхното достойнство срещу всяка открита или подземяна акция.

Това не означава, както казах вече, че няма и някои основателни оплаквания от дейността на отделните комитети. Необходимо е преди всичко комитетите да бъдат навсякъде правилно изградени; там където това не е направено. А това вече, можем да кажем, общо взето, е направено. Но все пак има отделни случаи, и те не са много малко, където тези дефекти, тези несвършенства трябва да се преодолеят.

Д-р Сергей Мисирков (зв): Почти е направено, но още не е напълно.

Георги Кулишев (зв): Нарежданията на Националния комитет в това отношение трябва да бъдат проведени на дело. Началата на взаимното зачитане, доверие и другарство трябва да не са само пожелания. Нека се заемем най-сериозно да ограничим още повече, а ако е възможно и да премахнем всякакви недоразумения и търкания между отечественофронтовските партии, защото по този начин ние най-много ще възвисим авторитета на тия комитети и ще им дадем възможност да изпълнят успешно своите задачи.

В това отношение от огромна полза ще се окажат, убеден съм, продължителните разисквания от миналата седмица на Националния комитет в съвместни заседания с партийните ръководства. Декларацията, в която ще се включат изводите от тези разисквания, ще бъде прекрасно ръководство на комитетите в бъдеще. В тази декларация, без съмнение, ще се изяснят и редица въпроси, които интересуват мнозина наши другари, и по които все още някои нямат ясна представа.

Комитетите на Отечествения фронт има да изпълняват много важни и трудни задачи. За тая цел им е необходимо да се ползват с голям обществен престиж, да имат доверието и обичта на населението. Ние всички сме длъжни да ги улесняваме и да им съдействуваме за издигането на техния морален и политически престиж. Но най-много за този престиж могат и трябва да работят самите отечественофронтовски комитети и самите техни ръководители със своята полезна, разумна и патриотична дейност.

Ето защо нека всяка отечественофронтовска партия да се стреми да даде своите най-предани, най-мъдри, най-достойни представители в отечественофронтовските комитети.

От година и половина ние направихме много усилия, за да се подобряват дейността и съставът на отечественофронтовските комитети. По пътя на тия усилия представеният законопроект е една нова и полезна стъпка. Нека следователно той бъде приет от нас без всякакво колебание и смущение на първо четене, за да отиде в комисията и, ако там се намери за целесъобразно, да се направят някои изменения и допълнения.

Ето защо, пред вид на всички тия съображения, парламентарната група на Народния съюз „Звено“ одобрява по начало законопроекта и ще гласува за неговото приемане от Народното събрание. (Ръкожмекания)

Председателстващ Кирил Христов: По законопроекта няма записани други оратори. Следва да пристъпим към гласуване.

Председател: КИРИЛ ХРИСТОВ

Който г-да народни представители приемат на първо четене за законопроекта за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Понеже часът е вече 20, следва да отложим заседанието за утре.

Председателството, в съгласие с правителството, предлага следния дневен ред:

1. Първо четене на законопроекта за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми.
2. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопоекта за разходите през 1946 бюджетна година по Министерството на народното здраве. (Продължение на разискванията)
3. Второ четене на законопроекта за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт.

Първо четене на законопроектите:

4. За противопожарната защита.
5. За временна задължителна служба на санитарните лица.
6. За уреждане положението на завършилите в СССР санитарни лица.

Второ четене на законопроектите:

7. За изменение и допълнение на глава V от закона за подомбрене на земеделското производство и упазване на полските имоти.
8. За трудовата поземлена собственост.
9. Одобренне решенията на прошетарната комисия, протокол № 2.

Който г-да народни представители приемат предложения дневен ред за утрешното заседание, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 19 ч. 50 м.)

Секретари: { Д-р ГЕОРГИ СЛАВЧЕВ
ГЕОРГИ ХРИСТОВ

Зачалник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ